

Møteinnkalling

Utval:	Yrkesopplæringsnemnda
Møtestad:	Fylkesutvalsalen, 4 et, Fylkeshuset - Sandsli, Sandslihaugen 30, Bergen
Dato:	07.10.2020
Tid:	12:00

Dagsorden

Kl. 12:00-13:00 **Munnlege orienteringar :**

- Status formidling og forvaltningsoppgåver v/ ass. fylkesdirektør Bekka Skaasheim
- Nasjonale midlar til oppfølging i samband med Covid-19 v/ ass. fylkesdirektør Bekka Skaasheim
- Planlagt oppstart Vg3 i skule v/ ass. fylkesdirektør Bekka Skaasheim
- Grunnlag for sak om opplæringstilbodet 2021/2022 v/ seksjon for Kompetanse

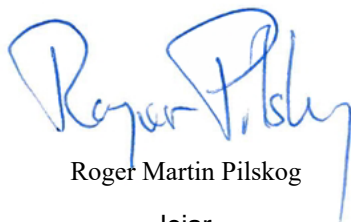
Kl. 13:00-15:00 **Sakshandsaming**

Oppmodar om at avklaring om habilitet vert meldt i forkant av møtet.

Melding om forfall:

Alle medlemmer vil få tilsendt ein e-post kor det vert forklart korleis forfall kan registrerast. Denne e-posten vil kome innan to dagar.

Innkallinga gjeld valde medlemmer i yrkesopplæringsnemnda. Ved eventuelt forfall frå faste medlemmer vil varamedlemmer bli kalla inn særskilt.

Roger Martin Pilskog

leiar

Saksliste

Utvals- saksnr	Innhald	Arkiv- saksnr	U.Off
	Godkjenningssaker		
GK 14/20	Godkjenning av møteinnkalling og sakliste		
GK 15/20	Godkjenning av møteprotokoll frå møte i yrkesopplæringsnemnda den 10.09.2020	2019/130	
	Referatsaker		
RS 13/20	Årsmelding frå mobbeombodet for skuleåret 2019-20	2020/42867	
RS 14/20	Desentralisert ordning for kompetanseutvikling innan yrkesfag	2020/42867	
RS 15/20	Kvalitetsdialogmøte med opplæringskontora i Vestland	2020/42867	
	Politiske saker		
PS 16/20	Plan for kompetanseutvikling strategi 2020-2024	2020/47984	
PS 17/20	Årsmelding frå elev- og lærlingombodet for skuleåret 2019-2020	2020/59045	

Godkjenningssaker

GK 14/20 Godkjenning av møteinnkalling og sakliste

Saksnr: 2019/130-21
Saksbehandlar: Katarzyna Joanna
Holmegård

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	15/20	07.10.2020

Godkjenning av møteprotokoll frå møte i yrkesopplæringsnemnda den 10.09.2020

Møtebok frå møtet i yrkesopplæringsnemnda den 10.09.2020 er lagt ved saka.

Møteprotokoll

Utval:	Yrkesopplæringsnemnda
Møtestad:	Fjernmøte/video
Dato:	10.09.2020
Tid:	12:00 – 14:05

Følgjande faste medlemmer møte:

Namn	Funksjon	Representerer
Roger Pilskog	Leiar	LO
Ove Kjøllesdal	Nestleiar	NHO
Kari Daltveit	Medlem	LO
Jill Hellem	Medlem	YS
Ann-Kristin Kristoffersen	Medlem	NHO
Sølvi Olrich Sørebo	Medlem	KS
Björg Simlenes Nguyen	Medlem	Virke
Sonja Øvre-Flo	Medlem	OppKo
Kine Bratli Dale	Medlem	Nærna

Følgjande medlemmer hadde meldt forfall:

Namn	Funksjon	Representerer
Jasmin Eminovic	Medlem	UNIO
Signe M.K. Birks	Medlem	Lærlingerepr.
Marcus Hansen Våge	Medlem	Elevrepr.
Lillian Vabø Mongstad	Medlem	Kons.med.Oppl.kon

Følgjande varamedlemmer møte:

Namn	Møtte for	Representerer
Eivind Johannessen	Jasmin Eminovic	UNIO

Frå administrasjonen møte:

Namn	Stilling
Bekka Skaasheim	Assisterande fylkesdirektør for opplæring
Øivind Høines	Seksjonsleiar, inntak/forvaltning/sluttvurdering, opplæring og kompetanse
Susan Husabø	Seniorrådgjevar, opplæring og kompetanse
Tor Ivar Sagen Sandvik	Seniorrådgjevar, opplæring og kompetanse
Sigrd Isdal	Elev- og lærlingeombod
Katarzyna Holmegård	Spesialrådgjevar/møtesekretær

Saksliste

Utvals- saksnr	Innhald	Arkiv- saksnr	U.Off
GK 12/20 GK 13/20	Godkjenningssaker Godkjenning av møteinnkalling og sakliste Godkjenning av møteprotokoll frå møte i yrkesopplæringsnemnda den 26.05.2020	2019/130	
RS 12/20	Referatsaker Informasjon til skulestart hausten 2020	2020/41557	
PS 14/20 PS 15/20	Politiske saker Organisering av fagskulane Lokal forskrift om inntak og formidling	2020/36638 2020/12	

Godkjenningssaker

GK 12/20 Godkjenning av møteinnkalling og sakliste

Saksprotokoll 10.09.2020 – Yrkesopplæringsnemnda

Innkalling og saksliste vart godkjent utan merknader.

Yrkesopplæringsnemnda gjorde slike endringar i møtedatoar:

Møte 1. oktober vart flytt til 7. oktober.

Møte 5. november vart flytt 23. november

GK 13/20 Godkjenning av møteprotokoll frå møte i yrkesopplæringsnemnda den 26.05.2020

Møtebok frå møtet i yrkesopplæringsnemnda den 26.05.2020 er lagt ved saka.

Saksprotokoll 10.09.2020 - Yrkesopplæringsnemnda

Møteprotokoll vart godkjent utan merknader

Referatsaker

RS 12/20 Informasjon til skulestart hausten 2020

Saksprotokoll 10.09.2020 - Yrkesopplæringsnemnda

RS 12/20 vart referert.

Politiske saker

PS 14/20 Organisering av fagskulane

Forslag til innstilling

1. Fylkestinget vedtek framlegg til mandat for prosjektstyret for Fagskulen i Vestland
2. Prosjektstyret skal bestå av 9 medlemar :
 - 4 folkevalde eigarrepresentantar
 - 2 arbeidslivsrepresentantar
 - 1 administrativ eigarrepresentant
 - 1 studentrepresentant
 - 1 tilsettrepresentant
3. Fylkestinget gjer val av medlemar og varamedlemar som eigarrepresentantar etter innstilling frå valnemnda.
4. Fylkestinget gjev fylkesrådmann fullmakt til å oppnemne 1 medlem og 1 varamedlem som administrative eigarrepresentantar til prosjektstyret for Fagskulen i Vestland.
5. Fylkestinget gjev fylkesrådmann fullmakt å oppnemne 2 medlemar og 1 varamedlem som representantar for regionalt arbeidsliv til prosjektstyret for Fagskulen i Vestland.
6. Fylkestinget vel leiar og nestleiar etter innstilling frå valnemnda.
7. Fylkestinget vedtek framlegg til vedtekter for prosjektstyre for Fagskulen i Vestland.

Saksprotokoll 10.09.2020 - Yrkesopplæringsnemnda

Eivind Johannessen, UNIO, sette fram slikt forslag:

«Endring:

UNIO ynskjer at det vert satt av plass til to representantar for dei tilsette og to representantar for studentane i prosjektstyret.

Ei utviding med desse to mandata krev ikkje ei ytterlegere utviding sidan dette er eit prosjektstyre. Viss det er trong for meir grunngeving før møtet, gjer vel å ta kontakt om dette.

Avrøysting

Det var 10 representantar til stades.

Johannessen sitt forslag fekk 2 røyster (UNIO, KS) og fall mot innstillinga som fekk 8 røyster (LO, NHO, Virke, YS, medlem frå hovudutval for opplæring og kompetanse, medlem frå hovudutval for næring) og vart vedteke.

Innstilling

1. Fylkestinget vedtek framlegg til mandat for prosjektstyret for Fagskulen i Vestland
2. Prosjektstyret skal bestå av 9 medlemmar :
 - 4 folkevalde eigarrepresentantar
 - 2 arbeidslivsrepresentantar
 - 1 administrativ eigarrepresentant
 - 1 studentrepresentant
 - 1 tilsettrepresentant
3. Fylkestinget gjer val av medlemmar og varamedlemar som eigarrepresentantar etter innstilling frå valnemnda.
4. Fylkestinget gjev fylkesrådmann fullmakt til å oppnemne 1 medlem og 1 varamedlem som administrative eigarrepresentantar til prosjektstyret for Fagskulen i Vestland.
5. Fylkestinget gjev fylkesrådmann fullmakt å oppnemne 2 medlemmar og 1 varamedlem som representantar for regionalt arbeidsliv til prosjektstyret for Fagskulen i Vestland.
6. Fylkestinget vel leiar og nestleiar etter innstilling frå valnemnda.
7. Fylkestinget vedtek framlegg til vedtekter for prosjektstyre for Fagskulen i Vestland.

PS 15/20 Lokal forskrift om inntak og formidling

Forslag til innstilling

1. Fylkestinget vedtar framlegg til lokal forskrift for inntak og formidling for Vestland fylkeskommune, datert 19.08.2020
2. Fylkestinget vedtar nærskulematrise for Vestland fylkeskommune, datert 19.08.2020

Saksprotokoll 10.09.2020 - Yrkesopplæringsnemnda

Avrøysting

Det var 10 representantar til stades.

Innstillinga vart samrøystes vedteke.

Innstilling

1. Fylkestinget vedtar framlegg til lokal forskrift for inntak og formidling for Vestland fylkeskommune, datert 19.08.2020
2. Fylkestinget vedtar nærskulematrise for Vestland fylkeskommune, datert 19.08.2020

Referatsaker

RS 13/20 Årsmelding frå mobbeombodet for skuleåret 2019-20

Saksnr: 2020/42867-9
Saksbehandlar Berit Roksvåg
Dato: 22.09.2020

Til: Yrkesopplæringsnemnda

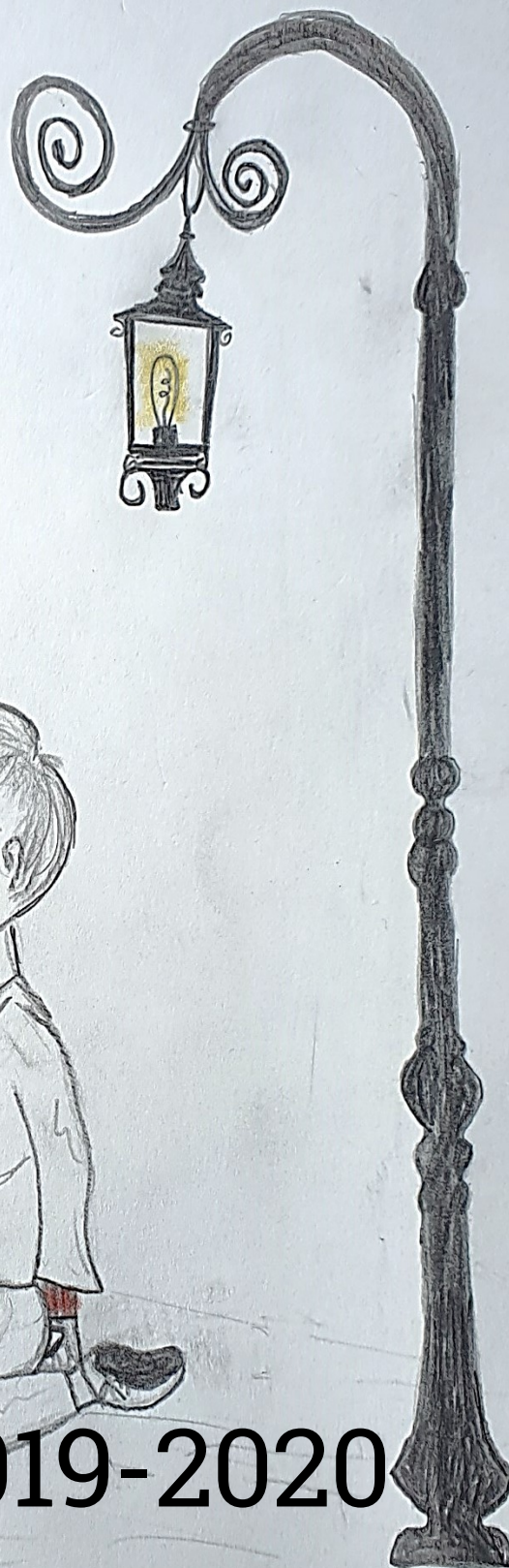
Frå: Fylkesdirektør opplæring og kompetanse

Årsmelding frå mobbeombodet for skuleåret 2019-20

Vedlagt er årsmeldinga frå mobbeombodet i Vestland for skuleåret 2019-20 til orientering.

Vedlegg

1 Årsmelding frå mobbeombodet for skuleåret 2019-20

Årsmelding 2019-2020

Mobbeombodet i Vestland

Innhold

Forord.....	3
Oppmodingar.....	4
Mobbeombodet i Vestland	6
Førespurnadane	7
Kva type spørsmål får ombodet?	9
Kva dreier førespurnadene seg om?	11
Tendensar og ombodet sine erfaringar	12
Anna arbeid.....	14
Innlegg og føredrag	14
Mobbeombodet sitt arbeid under koronapandemi	15
Nettsider, sosiale medium og media	15
Samanslåing og vegen vidare	15

Foto: Atle Kold Hansen, Vestland fylkeskommune

Illustrasjonar: Barn i Vestlan: d Sigurd (4 år), Eirinn (6 år) og Jenny (13 år)

Forord

Dette er årsmeldinga frå mobbeombodet i Vestland til fylkestinget. Årsmeldinga gjeld for barnehage- og skuleåret 2019-2020, og er skriva med utgangspunkt i dei førespurnadane som har kome til mobbeombodet og det arbeidet som har vorte gjort.

Ombodet si årsmelding er ikkje ein tilstandsrapport om utrygge psykososiale miljø i barnehagar og skular i Vestland. Dei fleste opplever trygge miljø. Våre erfaringar er først og fremst viktige for å tydeleggjere svakheiter og forbettingspotensial.

For å kunne sjå eit større bilete av kor vanskane oppstår, er det avgjerande å registrere og loggføre førespurnader. Vi har fletta saman arbeidet frå tidlegare Hordaland og Sogn og Fjordane til Vestland – i ein rapport. Det gjer det lettare å kunne sjå tendensar og utvikling over tid.

Å rapportere til fylkestinget dreier seg om å vise til kva og korleis ressursar har vore nytta, men enno meir å peike på kvar skoen trykkjer og kva grep som kan vere eigna i det vidare arbeidet i fylkeskommunen og kommunane. Vi ber særleg om at ansvarlege politikarar, administrasjon og tilsette i skule og barnehage løftar og bruker årsmeldinga.

Les den, lytt til erfaringane frå elevar, foreldre og tilsette, og kontakt oss gjerne om du vil høyre meir!

Aina Drage og Mari-Kristine Morberg
6.7.2020

Oppmodingar

«Vi ser kvar det gjer vondt».

Gjennom førespurnadane til ombodet får vi innblikk i kvar skoen trykker, kva som fungerer og kva som ikkje fungerer når barn og unge opplev utrygge barnehage- og skulemiljø. Som mobbeombod kan vi

til dels sjå kvar motstand oppstår og kvar det gjer vondt. Oppmodingane våre er basert på spørsmåla og førespurnadane som har kome til og kva tendensar vi ser går igjen i sakene vi er involverte i.

Målet med årsmeldinga vår er mellom anna å aktivisere alle gode krefter som bidreg til trygge og gode barnehage- og skulekvardagar. For å nå dette målet, må vi vere villige til å reflektere over eigne haldningar, snakke saman og justere eigen praksis. Om alle barn og unge i Vestland skal få ein trygg og god barnehage- og skulekvardag treng vi at akkurat du engasjerer deg og gjer ein skilnad. Dette er ikkje ein kamp tilsette i barnehagane og skulane kan stå i aleine, - alle kan gjere noko.

Vi ønskjer at du som les årsmeldinga vår, om du er skuleleiar, tilsett i barnehage, føresett eller elev, stiller deg nokre spørsmål på vegen: «Kva kan eg gjere? Kva må eg spørje etter hos lærarane, dei tilsette, kollegaen min, hos leiaren min og hos lokalpolitikaren?» Om du er uroa for eit gruppemiljø, kan du ta tak i det. Om du ikkje har løysinga, så våg likevel å spørje, våg å peike på eventuelle systemmanglar i eigen organisasjon, og legg på press for å nå måla. Når alle aktørar stiller spørsmål og har forventning til kvarandre, bidreg vi til medvit kring eigen praksis – noko som er heilt avgjerande i arbeidet med å førebygge og handtere mobbing eller urolege miljø.

Eit stikkord i oppmodingane våre er *kompetanse*¹. I tillegg er tid, ressursar og kultur viktige omgrep. Kva for kultur det er i personalet for å jobbe med psykososialt miljøet påverkar i stor grad det kollektivet arbeidet og resultatet.

På bakgrunn av førespurnadane og sakene vi har fått innsyn i, kjem vi med følgjande oppmodingar til kommunepolitikarar og barnehage- og skuleeigar:

1) **Alle tilsette må ha kompetanse til å ta i mot barn som fortel** om at dei ikkje har det bra på skulen. Den tilsette må lytte, tru på eleven og vise relasjonskompetanse i praksis.

2) **Alle tilsette i barnehage og skule må ha kompetanse om aktivitetsplikta, sosiale prosessar og mobbing.** Dette inneber mellom anna a) forståing for korleis kulturen i barnegruppene påverkar den einskilde i gruppa, b) felles forståing for kva mobbing er og korleis det kan oppstå, c) forståing for korleis samarbeid mellom vaksne påverkar barnegruppa, og d) korleis relasjonskompetanse, god kommunikasjon og sakshandsaming i seg sjølv er med på å løyse ei sak.

3) **Spisskompetanse**, til dømes gjennom skuleteam eller kommunale innsa tsteam. Kompetansen i kommunen bør vere på plass til ei kvar tid og brukast aktivt i både førebygging og

¹ «Kompetanse er å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning» (henta frå www.udir.no)

handtering av miljøsaker. I tillegg til å vere ein fagleg støtte og ressurs, kan slike team bidra til opplæring for tilsette og utvikling av barnehage- og skulekultur.

4) **Samarbeid mellom skule og heim må få meir konkret innhald og organisering.** Det er naudsynt med eit systematisk samarbeid med heimen, frå barnehage og gjennom alle åra på skule, slik at det opplevast trygt for dei føresette å delta i arbeidet. Foreldremøte bør i størst mogleg grad handle om å skape dialog mellom foreldre, som gir rom for forståing og respekt for kvarandre. Det er viktig at foreldre får høve til å medverke i saker som gjeld deira barn og barnegruppa. Digital dømmekraft bør vere eit av samarbeidsområda.

"Ein snill vaksen" – Eirinn (6 år)

Aina Drage og Mari-Kristine Morberg.
Foto: Atle Kold Hansen

Mobbeombodet i Vestland

Mobbeombodet i Vestland er eit lågterskeltilbod for barn, elevar i grunnskulen og føresette i Vestland, og skal bidra til at barn og unge får oppfylt rettane sine til trygge og gode barnehage- og skulemiljø. I Vestland var det i 2019 registrert 34 477 barn i barnehagar og 77 286 elevar i grunnskulen².

Bakgrunn

Mobbeombodet i Vestland er samansett av dei tidlegare mobbeomboda i Hordaland og Sogn og Fjordane.

Mari-Kristine Morberg vart tilsett som mobbeombod i Hordaland i 2015, med ansvar for elevar og lærlingar i vidaregåande opplæring. Frå august 2018 vart ansvarsfeltet utvida til å inkludere barn i barnehage og elevar i grunnskule.

I april 2018 vedtok fylkestinget i Sogn og Fjordane å delta i nasjonal ordning med mobbeombod for barn i barnehage og elevar i grunnskulen. Aina Drage vart tilsett i prosjektstillinga frå august 2018.

Det nye mandatet for mobbeombodet i Vestland blei vedteke 10.6.20³. Fram til det nye mandatet vart vedteke har mobbeombodet jobba etter mandata for dei to fylka.

Organisering

Mobbeombodet er uavhengig av politiske og administrative myndigheiter. Ombodet er, saman med elev- og lærlingombodet, plassert i fylkesrådmannen sin stab, under organisasjon og økonomi. Ombodet har kontorstad på fylkeshusa på Leikanger og i Bergen.

Mobbeombodet i Vestland jobbar med saker som gjeld det psykososiale miljøet for barn i barnehagen og elevar i grunnskulen.

Oppgåver

Ombodet strukturer arbeidet på ulike nivå; individnivå, systemnivå og samfunnsnivå. Som lågterskeltilbod til føresette og barn i barnehage og grunnskule prioriterer ombodet alltid arbeid på individnivå; dette gjeld i hovudsak førespurnader frå barn og vaksne med uro kring psykososialt miljø. Barn og føresette til barn i barnehage og skule som tek kontakt, får svar og tilbod om samtale, råd og rettleiing – som regel i løpet av dagen eller seinast innanfor neste verkedag.

Arbeid på system- og samfunnsnivå vert skildra lenger ut i rapporten.

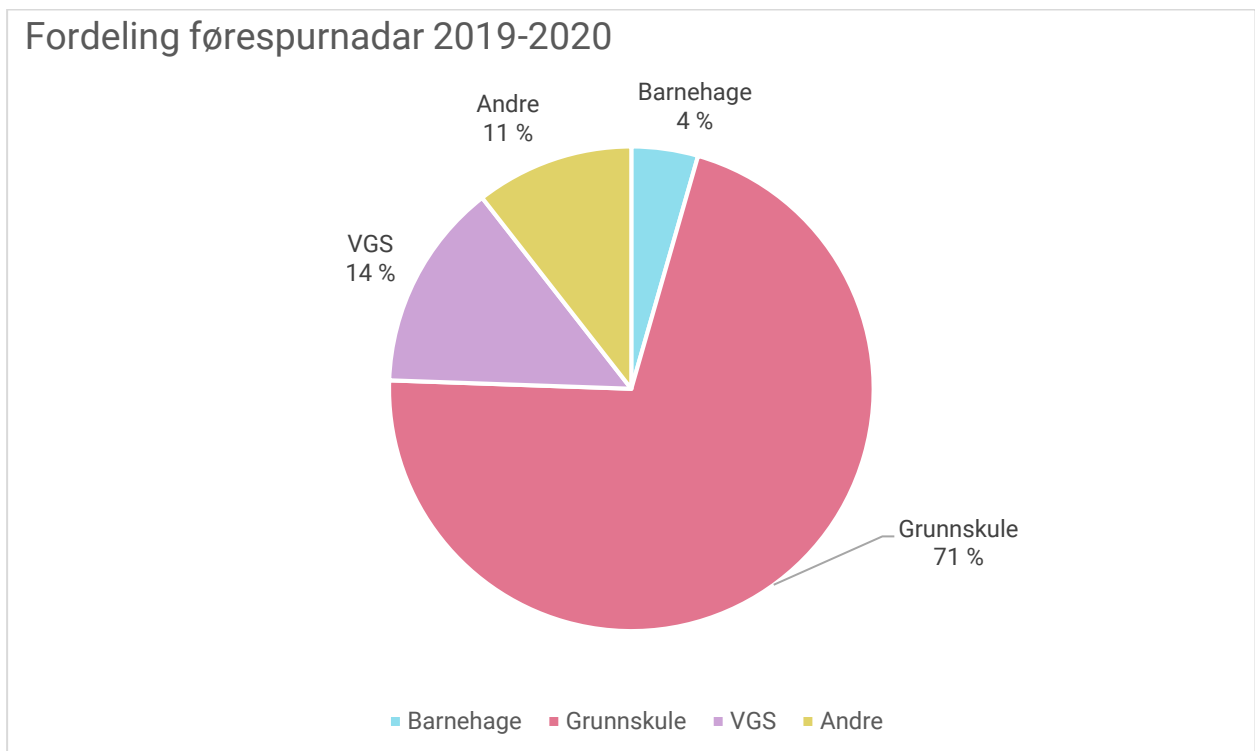
² Kjelde: skoleporten.no og barnehagefakta.no.

³ Mobbeombodet sitt mandat: <https://www.vestlandfylke.no/utdanning-og-karriere/hjelp-i-skulekvardagen/mobbeombodet/kva-er-og-kva-gjer-mobbeombodet/>

Førespurnadane

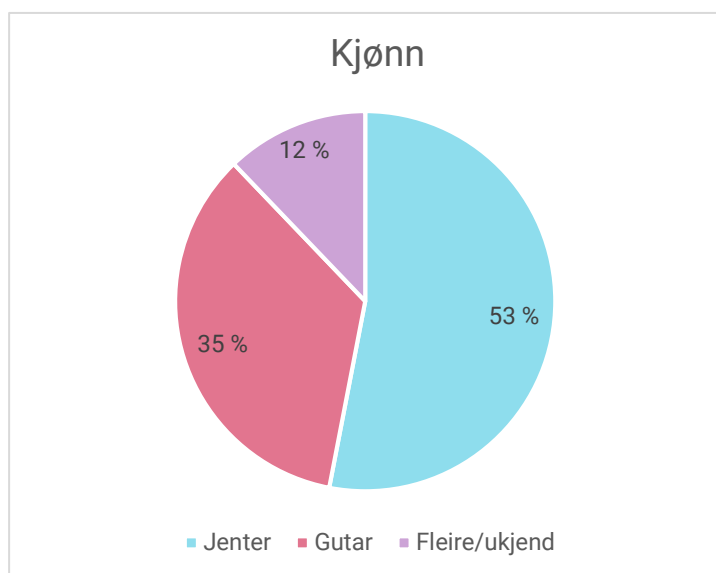
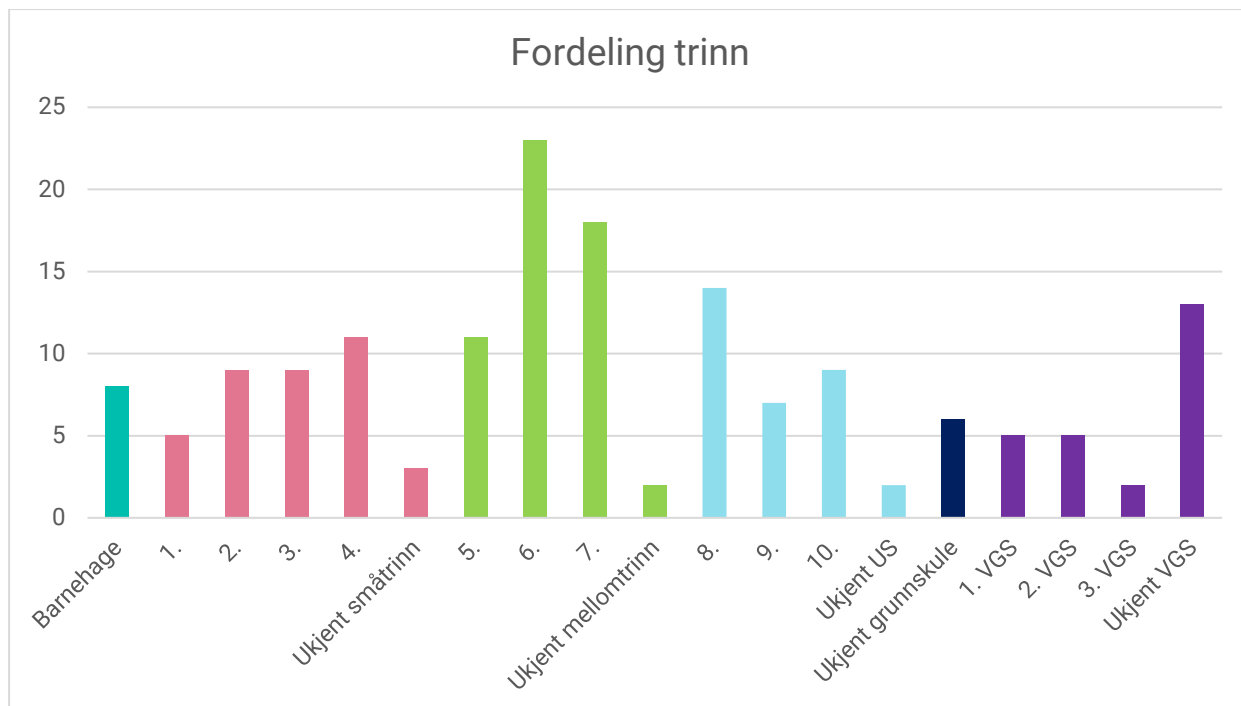
	Hordaland haust 2019	Sogn og Fjordane haust 2019	Vestland vår 2020	Totalt
Barnehage	3	0	5	8
Grunnskule	42	21	65	128
VGS	15	1	9	25
Andre*	15	1	3	19
Totalt	75	23	82	180

Det har vore nokre færre førespurnadar enn forventa i 2019-2020. Dette antar vi mellom anna har med stengte skular og barnehagar våren 2020 å gjere. Våren 2020 kom 71% av førespurnadane før 12. mars. 5% kom under stenging eller ved delvis stengde skular og barnehagar. 24% av førespurnadane kom etter 11. mai, då dei fleste skulane skulle ha opna att.

Det er, som tidlegare år, få saker som gjeld barn i barnehage, men vi ser ein liten auke. Alle førespurnadane gjeld 4- og 5-åringar. Neste år, med oppdatert barnehagelov, ventar vi eit auka fokus på trygge og gode barnehagemiljø, og følgeleg fleire førespurnadar til ombodet.

Det har også i år vore flest førespurnadar på mellomtrinnet. I år utpeikar 6. trinn seg.

Langt dei fleste førespurnadane kjem frå føresette, men ombodet mottek òg førespurnadar frå tilsette i barnehage/skule. Nokre få kjem frå elevar sjølve.

I 2019-2020 har det vore fleire førespurnadar som gjeld jenter enn førespurnadar som gjeld gutar.

53% av førespurnadane har gjelde jenter, 35% gutar, medan i 12% av førespurnadane er anten fleire kjønn involverte eller kjønn er ukjent.

Kva type spørsmål får ombodet?

Mobbeombodet får ei lang rekke spørsmål knytt til sakene. Her har vi trekt fram nokre av dei som går igjen oftast, frå føresette og frå tilsette og støttesystemet til barnehagen og skulen.

- Kva skal vi gjere? Barnet vårt har det ikkje bra på skulen. Skulen tek oss ikkje på alvor. Skulen legg alt ansvar over på mitt barn og på oss. Han/ho får ikkje hjelp.- Utrygt klassemiljø, kva kan vi gjere? Det er mykje bråk og uro i klassen. Det er mye endring på grupper og lærarar.- Skulebytte: Kan vi byte skule? Er det klokt? Korleis går ein fram?- Fylkesmannen: Kva kan fylkesmannen hjelpe oss med? Bør vi melde saka dit?- Korleis kan vi foreldre bidra for å rydde opp i klassemiljøet?- Organisering på skulen – kan dei ikkje skilje elevane? Må klassen ha den læraren? Skal ikkje «mobbaren» flyttast?- Bør vi melde til politiet?	- Ulike syn: Vi ser ikkje det same som heimen, kva skal vi gjere?- Verktøy: Har du råd eller tips om framgangsmåte og nyttige verktøy?- Lovtalking: Korleis skal vi forstå denne delen av lova/regelverket?- Nytt blikk: Vi treng nokon som kan sjå på saka med nye auge, kan du hjelpe oss?- Uroleg for handtering: Eg trur ikkje rektor/leiar følgjer lova, han/ho tek ikkje tak i saka, kva kan eg som tilsett gjere?- Ikkje på skulen: Barna/ungdommane som deltek i mobbinga går på andre skular, kva kan vi gjere?

Vi er takksame for å få lov til å vere mobbeombod for alle barna i som går i barnehage og grunnskule i Vestland og vi er audmjuke for historiene dei og foreldra deler med oss. Historiene vi får høyre er særleg sterke når det er barn som fortel dei sjølve.

I tillegg til det barna fortel om kva dei blir utsette for, så fortel dei om at dei ikkje får vere med å utforme tiltak i saker. Ofte veit dei ikkje om når og kva tiltak som blir sett inn. I tillegg opplev ein del elevar at skulen sine løysingar kan vere med å gjere situasjonen verre. Det kan vere vanskeleg for vaksne å sjå at tiltak kan vere stigmatiserande.

Som ombod får vi òg nokre gonger gode tilbakemeldingar; det kan vere at situasjonen er i ferd med å endre seg til det betre, eller at vår hjelpa har vore ei god støtte. Det sett vi alltid pris på. Det er ikkje noko som varmar meir enn når vi får tilbakemelding frå barn eller føresette som fortel at det går betre.

Dei vaksne på skulen seier det er greitt å vere annleis. At det ikkje gjer noko at eg gjer ting på andre måtar enn dei andre i klassen. Men det er ikkje sant. Alle ser at eg ikkje gjer det same som dei.

gut 9 år

Dei vaksne seier til dei andre jentene at dei må vere med meg, men då føler eg at dei eigentleg ikkje vil vere med meg. Eller dei seier at eg berre må finne nokon andre å vere med. Det er ikkje så lett.

jente 11 år

Hei, det har so langt gått fint etter at skulen starta opp att. Vi har noko betre kvardagar no. Det hare vore ein lang veg å gå, men vi er letta over at utviklinga endeleg er på rett veg.

ein far

Dette hadde vi aldri greidd å stå i utan deg.

eit foreldrepar

Hei! Takk for kjapt svar, for samtale og nyttig informasjon :)

ei mor

Hei og takk for sist! Du var til stor hjelp for oss. Vi har og har hatt gode prosesser og tiltak i saken. Vi lurte på om det var mulig å booke deg for et foreldremøte?

ein skuleleiar

Kva dreier førespurnadene seg om?

Elevar og føresette fortel om eit **samansett bilete**. Ofte er det fleire utfordringar knytt til ei og same sak. Barn i Vestland fortel om einsemd, utestenging, i tillegg til verbale og fysiske krenkingar. Dei blir kasta ball på, stukke med spisse objekt, dytta ned i søla, stengd inne i rom eller i bosspann, dei har øydelagde klede, sykkel eller andre ting, dei blir slått ned eller sparka (nokre med brot som konsekvens) og teke kvelartak på. Nokre førespurnadar gjeld utrygge barn som krenker andre. Andre førespurnadar handlar om identitetsbaserte krenking: til dømes på bakgrunn av kjønnsidentitet, funksjonsevne eller etnisitet.

I om lag 1/5 av førespurnadane er **hovudutfordringa digitale krenkingar** på sosiale medium. Det blir laga eller delt bilete og video, ryktespreiing og trugslar. Sosiale medium er eit element i nær alle saker frå mellomtrinnet og opp.

Ein del av barna fortel om situasjonar i skulen der **vaksne er ein utrygg faktor**. Det kan til dømes vere at dei ikkje tar tak i eller grip inn i utestenging og krenkingar. Det kan vere at dei skapar konkurranse i klassen og gjer det vanskeleg å svare feil. I tillegg handlar om lag 11% av førespurnadane om **tilsette som krenker elevar**. Det kan vere grove verbale overtramp, men også fysiske handlingar (gripe nokon hardt eller halde dei nede med makt over lengre tid).

Skulen eller barnehagen si handtering av saken er òg eit viktig element for dei sakene som når ombodet. Saker som blir løyst greitt, kjem ikkje på ombodet sitt bord. I nær alle sakene ser ombodet forbettringspotensial i samarbeid og kommunikasjon mellom skule og heim.

Det er ein hårfin balanse i nokre av desse sakene, - på eit eller anna punkt går tilsette frå å vere ein utrygg faktor, til å bli å bli ein del av saksbiletet. Det som skjer i sakshandsaminga blir ei tilleggsbelastning og krenking i seg sjølv.

Mange fortel at dei ikkje blir teke på alvor av skulen, eller dei opplever at skulen er oppteken av å plassere skuld. Typiske eksemplar på dette er: «det er barnet som feiltolkar», «barnet er trygt, det må vere noko heime hos dykk». Det er ein hårfin balanse i nokre av desse sakene, - på eit eller anna punkt går tilsette frå å vere ein utrygg faktor, til å bli å bli ein del av saksbiletet. Det som skjer i sakshandsaminga blir ei tilleggsbelastning og krenking i seg sjølv.

Foreldre blir fortvila når dei får høyre frå skulen at «dei har gjort alt dei kan», «de må hugse på at vi også har andre barn på skulen». Foreldre veit godt at det er andre barn på skulen og at skulen må ta omsyn til alle, men det løyser ikkje problemet for dette barnet.

Andre hendingar som barn og foreldre opplever er at: saker blir teke opp i klassen utan at barn og foreldre er informerte, det blir sendt ut informasjon til andre foreldre utan samtykke, lærarar seier at dei ikkje veit kva ein aktivitetsplan eller handlingsplan er, skuleleiing nektar å oppdatere planen med konkrete tiltak, tiltaka som er avtalt blir ikkje gjennomførte. Nokre elevar opplever også å få melding av lærar at dei må byte skule om dei ikkje skjerpar seg, og fleire foreldre opplever at skulen «trugar» med barnevernet.

I om lag 10% av sakene frå grunnskulen fortel foreldre om **skulevegning**. Andre **symptom** som går igjen er vondt i magen, mareritt, problem med å sove, vil ikkje på skulen, ønskjer å byte skule, depresjon og angst, endra spisevaner og sjølv mordstankar. I ein del av desse tilfella er andre hjelpeinstansar kopla på, til dømes PPT eller BUP.

Mobbeombodet fekk i 2019-20 saker med **tidsspenn frå nokre veker til over åtte år**. Dei fleste sakene har gått føre seg i meir enn 1-2 år når omboda får kjennskap til saka. Mange fortel at det starta i barnehagen eller i første klasse. Det er heller ikkje uvanleg at det oppstår i 5.-6.klasse. Under 1% av førespurnadane dette året gjeld saker ombodet tidlegare har vore kopla på.

Tendensar og ombodet sine erfaringar

Barn som leiker - Eirinn (6 år)

Det gjerast ein enorm innsats for barn og unge i skule og barnehage kvar einaste dag. Dei aller fleste barn har det fint i barnehagen og fint på skulen. I dei tilfella det likevel går galt, så veit vi at barn som regel blir teke på alvor. Dei blir møtt av varme vaksne som lyttar, anerkjenner og handlar. Vi ser enorm vilje til å hjelpe barn og unge som har det vanskeleg.

Likevel er det enno ein stor jobb å gjere i mange kommunar, skular og barnehagar. Som vi har vist gjennom skildringa av

sakene i 2019-2020 er det problemstillingar som går igjen, og mobbeombodet ser fleire av dei same utfordringane vi har sett dei føregåande åra. Vi vil trekke fram nokre av desse tendensane.

Aktivitetsplikta i skulen

I 2017 vart opplæringslova endra og vi fekk enda tydelegare krav etter kapittel 9A om eleven si rett til eit trygt og godt skulemiljø. Vi ser at stadig fleire skular utviklar handlingskompetansen sin knytt til eleven sin rett til eit trygt og godt skulemiljø. For elevar og føresette skapar dei tydelege lovkrava tydelege forventningar til barnehagen og skulen. Det meiner vi er bra.

Aktivitetsplikta⁴ består av fleire delplikter. Mobbeombodet ser i førespurnadane brot på dei fleste av delpliktene, men nødvendigvis ikkje alle i same sak.

Følgje med – barn opplever at vaksne ikkje får med seg det som skjer. Mange stader manglar det **felles forståing** for kva det vil seie å følgje med. Dette gjer at tilsette kan bli usikre på kva ein konkret skal følgje med på og korleis ein kan gjere det.

Gripe inn – barn fortel om vaksne som går forbi og som ikkje grip inn og dermed let ting skje.

Varsle – det er ulik terskel for å varsle. Det går igjen i saker at ein kan ha fleire rundar med lærar før «eg varslar rektor og vi «opprettar» 9A-sak». Dette er òg ein diskusjon som går igjen når ombodet deltek på planleggingsdagar og fellestid.

⁴ https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_11#%C2%A79a-1

Undersøke – mobbeombodet erfarer at det er her dei største utfordringane ligg. Undersøkingar som skulen gjer er ofte ikkje grundige nok, eller ein informerer ikkje nok om undersøkingane som er gjort. For å sette inn treffsikre tiltak, må ein undersøke saka breitt. Ein kan ikkje berre sjå på individ. Ein må sjå på gruppa, på samspel mellom barn og mellom vaksne og barn, og finne oppretthaldande faktorar.

Tiltak (og evaluering) – tiltaka er ofte lite konkrete, dei blir ofte retta mot individ. Mange tiltak dreier seg om å behandle «symptom», til dømes hastetiltak for å trygge eleven her og no. Dette er òg nødvendig, men adresserer i liten grad kva som ligg bak. Det hender òg at tiltak ikkje blir gjennomført, at plan B eller evaluering manglar.

Barnegruppa som kollektiv

Tilsette i barnehage og skule løftar ofte ei uro om at fokuset på barnet sine rettigheter gjer at ein mister kollektivet av syne. Dei fortel at nokre foreldre ikkje evnar å sjå at andre barn òg har rett til eit trygt og godt miljø, og at barnehagen/skulen må ivareta alle.

Det kan, og vil ofte, vere ei krevjande sak for skulen å balansere alle barna sine behov. Utrygge klassemiljø er eit problem som går igjen. Foreldre er redde for å presse skulen, i frykt for å bli sett på som dei vanskelege foreldre og at det igjen vil ramme eigne barn.

Det er mogleg for skulen å lage aktivitetsplanar for ein klasse eller ei gruppe. Likevel får nokre føresette beskjed om at dei må melde frå om utrygt skulemiljø på individnivå til skulen. Skulen vil ikkje behandle saka som ein klassemiljøsak. Her meiner vi at barnehage- og skuleeigar har ei viktig oppgåve. I mange tilfelle kan det vere klokt å nytte framgangsmåten etter § 9A-4, med undersøkingar og skriftleg plan, også der utfordringa gjeld uheldig samspel på gruppenivå.

Fylkesmannen har ikkje mynde til å handsame saker som gjeld ei gruppe eller ein klasse. Ein må melde frå til fylkesmannen som individ. Vi ser at i ein del saker er dette uheldig, då vi veit at trygge miljø ofte handlar om meir enn ein person som krenker og ein person som blir krenka.

Kommunikasjon, tillit og foreldresamarbeid

I krevjande saker ser vi at i tillegg til barn som har det vondt, finst det òg slitne, redde og makteslause vaksne. Barnehage- og skuleeigarane har mykje å vinne på å sørge for at skulane og barnehagane har ressursar, det vil seie personale som har kompetanse til å møte barn og foreldre på gode måtar. Vi ser at i mange av sakene tek foreldre eit ansvar dei ikkje skal ha.

Barn og foreldre treng informasjon. Dei er ofte urolege og sårbare i ein vanskeleg situasjon. Barnehagar og skular bør difor gi så mykje og så god informasjon som dei kan. Mange opplever at skulen/barnehagen «gøymar seg» bak teieplikt. I nokre tilfelle kan skulen/barnehagen fortelje meir eller dei kan vurdere å få samtykke til å dele informasjon.

Tillit er eit nøkkelord. Om det har teke tid før skulen eller barnehagen har fått med seg det barnet har stått i, så er ein på minussida allereie før arbeidet startar. Ein må bygge opp igjen tillit for å vise at det er trygt for barnet.

Vi ser at familiar som har vore i saker lenge, vert ekstra sensitive på all kommunikasjon. Både munnleg og skriftleg kommunikasjon får ekstra dimensjon og tyngde. Til dømes vil formuleringar som «så langt det er mogleg» ikkje vekke tillit. I og med at tilliten allereie er broten, vil foreldre ofte lese dette som «i liten grad» eller kanskje «ikkje i det heile».

Skulen under korona og heimeundervisning

Då Noreg stengde ned 12.mars 2020, vart òg mobbeombodet sin telefon svært stille.

Ombodet kjenner til at mange barn opplevde tida med avgrensa fysisk kontakt og heimeundervisning som vanskeleg. Dei ville hatt det betre på skulen. Men nokre elevar opplevde tida som god. Dei fekk ei pause frå sosiale utfordringar, som i sin tur opna for meir fagleg meistring og auka arbeidsinnsats. Foreldre som har teke kontakt med ombodet, fortel at dei har sett åtferdsending i eigne barn og dei har fått ei utvida forståing for korleis skulekvardagen har prega barnet.

"Koronavirus", Sigurd (4 år)

I samband med gjenopning av skulen var det ei stor glede for dei aller fleste å gå ut av det digitale klasserommet og kunne møtast på skulen att. Samstundes fekk mobbeombodet på ny ein del meldingar frå føresette. Nokre av dei som hadde opplevd heimeundervisninga som god, var uroa for korleis skulekvardagen kom til å bli etter korona, og om skulen ville ta i bruk ny kunnskap om barnets trivsel og faglege arbeid.

I tida med heimeundervisning ser vi at unge barn har fått auka tilgang til digitale verkøy og plattformer. Mange av skulane har nytta høve til å jobbe med digital dømmekraft. Det er bra! Digital dømmekraft er noko ein må øve på heile tida. Vi oppmodar skulane om å fortsette dette arbeidet hausten 2020, saman med elevar og føresette.

Anna arbeid

Innlegg og føredrag

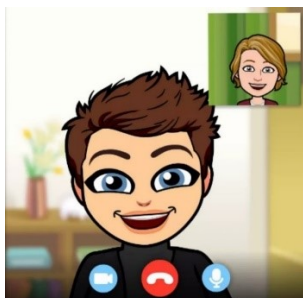
	Hordaland haust 2019	Sogn og Fjordane haust 2019	Vestland vår 2020	Totalt
Innlegg/føredrag	22	18	13	53

Informasjonsarbeid er viktig for mobbeombodet. Ombodet prioriterer å vere synleg ute i barnehagar og skular. Mobbeombodet i Vestland har halde 53 innlegg, workshop og føredrag i 2019-2020.

Meir enn 10 førespurnadar om å halde innlegg måtte vi takke nei til eller utsette meir enn seks månader på grunn av manglande kapasitet (Hordaland haust 2019).

10 planlagde besøk blei avlyst på grunn av korona. Mobbeombodet har gjennomført eitt digitalt foreldremøte våren 2020.

Mobbeombodet sitt arbeid under koronapandemi

For mobbeombodet gav perioden da skulane og barnehagane var stengde høve til å jobbe meir med internt arbeid, nettverksarbeid og nasjonalt samarbeid for elev-, lærling og mobbeombodstenesta. Rolleforståing, verdigrunnlag, teori og praksis har vore sentrale tema.

Saman med andre elev-, lærling og mobbeombod i Noreg har vi òg teke del i å skrive høyringsuttale til ny opplæringslov.

Nettsider, sosiale medium og media

På nettsida www.vlfk.no/mobbeombodet finn ein informasjon om kva ombodet gjer og korleis ein kan få hjelp av ombodet. Mobbeombodet i Vestland er på Facebook.⁵ Her deler vi relevant informasjon, tips og nyhende. Facebook-sida er hovudsakleg retta mot føresette, men tilsette i oppvekstfeltet kan og ha nytte av sida. Sida har nærare 800 følgjarar. Facebook-sidene for Sogn og Fjordane og Hordaland er ikkje lenger aktive. Mobbeombodet er òg på Snapchat⁶, denne kontoen er retta mot unge over 13 år.

Mobbeombodet har framleis ein veg å gå med å informere om tenesta, slik at alle innbyggjarane i Vestland veit at det finst eit mobbeombod for barnehagebarn og elevar i grunnskulen. Mobbeombodet ønskjer å vere synleg i media.

	Hordaland haust 2019	Sogn og Fjordane haust 2019	Vestland vår 2020	Totalt
Intervju (avis, radio)	2	2	8	12
Kronikkar	3	0	0	3

Samanslåing og vegen vidare

Frå og med august 2019 starta mobbeomboda i Hordaland og Sogn og Fjordane å samarbeide tettare, slik at tenesta skulle vere klar til å møte Vestland 1.1.2020.

Dei tidlegare mandata til mobbeomboda har ikkje vore heilt like. Det var stor skilnad i innbyggjartal i dei to tidlegare fylka, medan ombodsressursen var den same. Ein naturleg følgje av det er at arbeidsforma utvikla seg noko ulikt. Likevel er erfaringane våre med sakene tilnærma like og vi har ei sams forståing om kva arbeidet skal og bør innehalde.

⁵ www.facebook.com/mobbeombod

⁶ Søk på «mobbeombod».

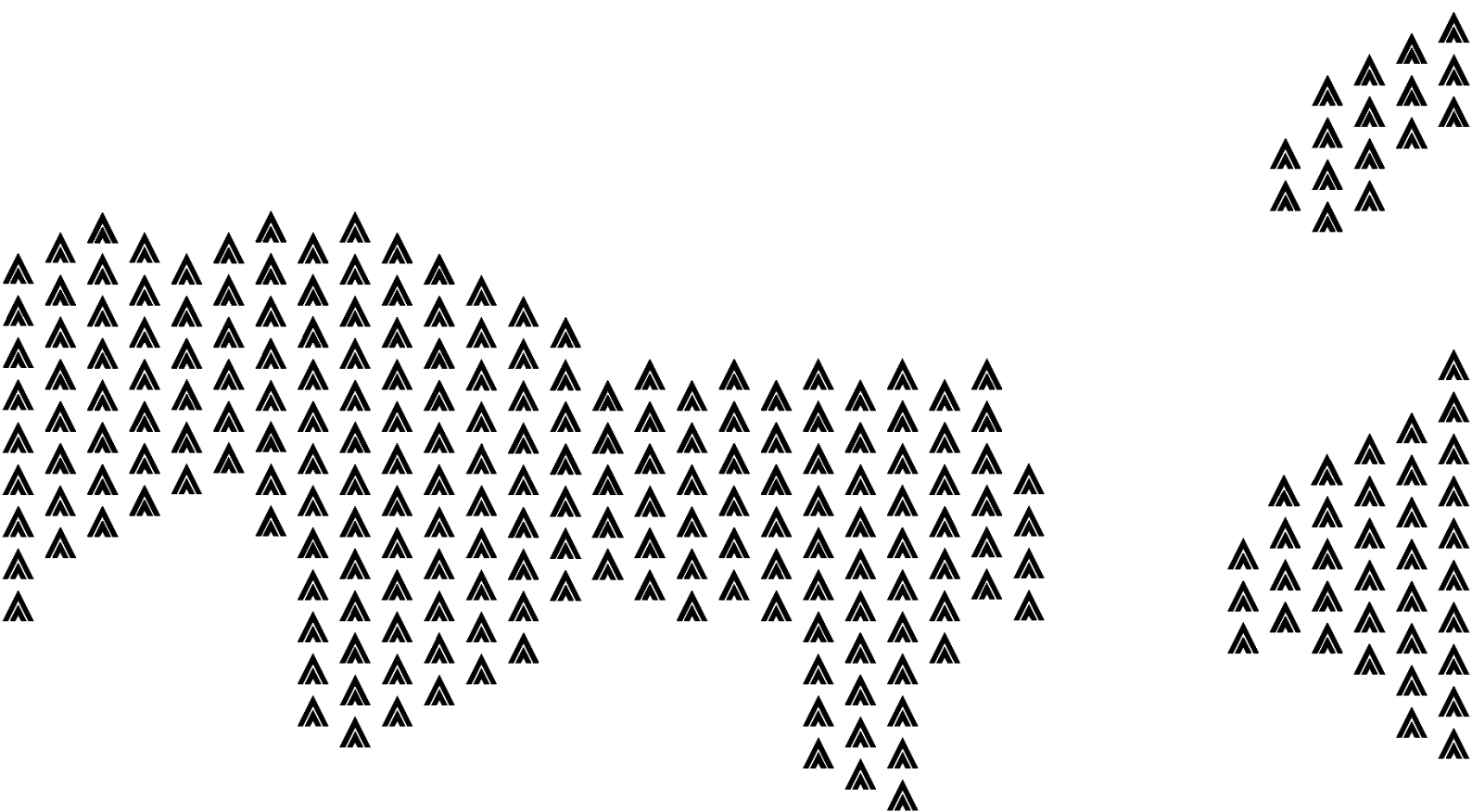
Å slå saman og bygge ny teneste, medan dagleg arbeid haldar fram, har vore ein krevjande prosess. For å ha kontroll på og overskot til samanslåingsarbeidet, og samstundes ta i vare den viktigaste oppgåva; å hjelpe barn og føresette i saker som gjeld psykososialt miljø, sette vi av tid i januar og februar som vi elles ville ha brukt på førebyggjande arbeid.

Eit halvt år etter samanslåing står vi nærare og stødigare, og ombodstenesta i Vestland er like god som den var i Hordaland og Sogn og Fjordane.

Hausten 2020 vil vi fortsette å prioritere barnehagane i det førebyggjande arbeidet. Vi vil jobbe med å spreie vår kunnskap til politisk og administrativ leiing i kommunane.

Sommaren 2020 mottok Kunnskapsdepartementet ein rapport om ordninga med mobbeombod. Det blir spanande å få sjå resultatane av denne rapporten og følgje saka vidare i departementet og eventuelt i Stortinget.

Saman for trygge og gode miljø i Vestland!

vestlandfylke.no

Saksnr: 2020/42867-10
Saksbehandlar: Monica Håkonsli, Essi Maki, Hege Osebakken
Dato: 23.09.2020

Til: Yrkesopplæringsnemnda

Frå: Fylkesdirektør opplæring og kompetanse

Desentralisert ordning for kompetanseutvikling innan yrkesfag

Føringsskriv frå Utdanningsdirektoratet , datert 1.3.2019 gjev føringar for den desentraliserte ordninga. Kompetanseutvikling innan yrkesfag. Heretter DEKOM - Y.

Utdrag frå føringbrev, brevet ligg vedlagt.

Hvorfor en desentralisert ordning for kompetanseutvikling innen yrkesfag?

Hensikten med den desentraliserte ordningen for yrkesfag er at bruken av statlige midler skal bygge opp under fylkeskommunenes ansvar for kompetanseutvikling for målgruppene i yrkesopplæringen. Ordningen skal bidra til en felles retning og forutsigbarhet for aktørene.

Hovedmålgruppene for ordningen for yrkesfag er lærere som underviser i programfag på yrkesfag (yrkesfaglærere), instruktører, faglige ledere og prøvenemndsmedlemmer som gir opplæring i bedrift. Disse målgruppene skal prioriteres i denne ordningen. I tillegg kan lærere som underviser i fellesfag på yrkesfag (fellesfaglærere) og avdelingsledere- og rådgivere for yrkesfaglige utdanningsprogram omfattes av ordningen.

Det er fylkeskommunenes ansvar å definere og prioritere hvilke etterutdanningstiltak det er behov for å gjennomføre, i samarbeid med arbeidslivet (inkl. partene i arbeidslivet lokalt), lærerorganisasjonene, tilbydere av kompetanseutvikling og andre relevante aktører. Relevante tilbydere av kompetanseutvikling kan være fylkeskommunene, bransjeorganisasjoner, bedrifter, fagskoler, universiteter og høyskoler. Yrkesopplæringsnemndene skal være involvert i arbeidet.

Det skal opprettes et samarbeidsforum, hvor aktørene i samarbeidsforum blir enige om en felles og langsiktig kompetanseutviklingsplan for de aktuelle målgruppene. Se nærmere beskrivelse i de neste kapitlene.

Fylkesdirektør for opplæring og kompetanse ber Yrkesopplæringsnemnda oppnemnde representantar til arbeidet i samarbeidsforum. Fyrste møte i samarbeidsforumet er planlagt 16. oktober 2020.

Sjå meir informasjon i vedlagt invitasjonsbrev.

Samarbeidsforum DEKOM -Y

Vestland fylkeskommune skal etablere eit samarbeidsforum, der ein i samarbeid med relevante aktørar i yrkesopplæringa skal verte samd om korleis dei statlege midlane skal prioriterast og brukas.

Relevante aktørar som ein ser føre seg vert invitert.

Representant for:	Tilsette ved:	Tilsend namn:	Tittel:
Y- nemnda 2 representantar			
Lærebedrift/ opplæringskontor 2 representantar			
Friskoler 1 representant			
Opplæring og kompetanse /skule områdeleiarane			
Lærerorganisasjon 2 representantar	HTV -		
UH- sektor 1 representant	HVL, campus Sogndal		
Fagskule 1 representant			
LO		Via y-nemnda	
NHO		Via y-nemnda	
KS		Via y-nemnda	

Vi ber Yrkesopplæringsnemnda oppnemne prepresentantar til samarbeidsforum. Yrkesopplæringsnemnda vert og oppmoda til å kome med forslag til eventuelle andre eksterne deltakarar til samarbeidsforumet. Yrkesopplæringsnemnda melder snarast namn på deltakarar i samarbeidsforumet til fylkesdirektør for opplæring og kompetanse.

Tentativ møteplan samarbeidsforum DEKOM-Y 20-21

Ein ser føre seg at møta har ei ramme på inntil tre timar.

Dag	Dato
Tysdag	17.11.20
Tysdag	12.01.21
Tysdag	16.03.21
Tysdag	04.05.21

Agenda og møtestad kjem.

Vedlegg

- 1 Føringar for desentralisert ordning for yrkesfag
- 2 Invitasjon til samarbeidsforum

Til
Fylkeskommunene

Føringer for desentralisert ordning for kompetanseutvikling innen yrkesfag

Fylkeskommunene ble i tilsagnsbrev for hospitering og faglig oppdatering skoleåret 2018/2019 (17.08.2018) informert om at dagens ordninger vil fra høsten 2019 avvikles i sin nåværende form. Disse ordningene videreføres som en del av den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling innen yrkesfag (heretter omtalt som desentralisert ordning for yrkesfag). I dette brevet redegjør Utdanningsdirektoratet (Udir) for føringene for ordningen.

Fylkeskommunene får tilsendt tilsagnsbrev om midler til ordningen i løpet av våren 2019, som gjelder for høsten 2019. Vi oppfordrer dere til å starte vurdering av kompetansebehov og planlegge bruk av midlene basert på føringene i dette brevet.

Bakgrunn

Kunnskapsdepartementet startet i 2017 innføring av en desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen (heretter omtalt som desentralisert ordning for skole). I den desentraliserte ordningen for skole kanaliseres statlige midler for etterutdanning til kommunene og fylkeskommunene gjennom fylkesmannsembetet. Fylkesmannen legger til rette for samarbeidsforum der kommuner og fylkeskommuner i felleskap og i samarbeid med universiteter og høyskoler skal bli enige om hvordan de statlige midlene skal fordeles og brukes.

Ordningen ble først innført for kommunene i 2017. I 2018 ble fylkeskommunene invitert til å delta i samarbeidsforumene i desentralisert ordning for skole, og fra 2019 legges det opp til at fylkeskommunene skal motta midler til kompetanseutvikling i ordningen.

Parallelt med den desentraliserte ordningen for skole, skal det fra høsten 2019 innføres en desentralisert ordning for yrkesfag. Ordningen har flere likhetstrekk med den desentraliserte ordningen for skole, men er ulik på følgende punkter:

- Midler til kompetanseutvikling for målgrupper i fag- og yrkesopplæringen går direkte til fylkeskommune.
- I tillegg til universitet- og høyskoler er det også andre relevante tilbydere, samarbeidspartnere og kompetansemiljøer innen yrkesfag enn i den øvrige grunnopplæringen.

I det følgende beskrives den desentraliserte ordningen for yrkesfag.

To parallelle ordninger for midler til etterutdanning - videregående nivå

Fra 2019 vil det være to parallelle ordninger for midler til etterutdanning for tilsatte i videregående opplæring. Hovedskillet er som følger:

- Midler til kompetanseutvikling for lærere som underviser på studieforberevende fordeles via fylkesmannen, og prioriteres i samarbeidsforumene i desentralisert ordning (desentralisert ordning for skole).
- Midler til kompetanseutvikling for aktuelle målgrupper¹ i fag- og yrkesopplæringen vil fra høsten 2019 gå direkte til fylkeskommune, med noen overordnede føringer (desentralisert ordning for yrkesfag).

Midler til kompetanseutvikling for lærere som underviser i fellesfag- og programfag på yrkesfag kan hentes fra begge ordningene avhengig av formålet og fylkeskommunens vurdering. Det samme gjelder midler til kompetanseutvikling for avdelingsledere- og rådgivere for yrkesfaglige utdanningsprogram.

Midlene i begge ordningene skal brukes til etterutdanning². Midlene kan ikke benyttes til videreutdanning³.

Direktoratets rolle vil være å bidra med finansiering, sette overordnede rammer og premisser for statlig støtte, ha dialog med relevante aktører i yrkesopplæringen om kvaliteten i tilbudene og evaluere ordningen. Fylkeskommunene skal selv evaluere tiltakene de setter i gang.

Arbeidet i desentralisert ordning for skole og desentralisert ordning for yrkesfag må ses i sammenheng.

Nasjonale tiltak fases ut i sin nåværende form

Innføringen av den desentraliserte ordningen for yrkesfag innebærer at flere nasjonale etterutdanningstiltak fra høsten 2019 fases ut i sin nåværende form:

- Ordningene hospitering og faglig oppdatering i regi av arbeidslivet
- Nettkurs for prøvenemnder
- Nettkurs for instruktører og faglige ledere i lærebedrifter
- Stimuleringsmidler til etterutdanning for deltakere på kombinerte etter- og videreutdanningstilbud innen yrkesfag ved universiteter og høyskoler

Utdanningsdirektoratet presiserer at hospiteringsordningen skal videreføres som en del av den desentraliserte ordningen for yrkesfag, og at fylkeskommunene skal legge til rette for at ordningen styrkes. Når det gjelder de øvrige tiltakene, kan fylkeskommunene velge å innlemme hele eller deler av tiltakene som en del av ordningen.

Statlige myndigheter vil fortsatt dekke eventuelle utgifter knyttet til å videreutvikle nettkursene for prøvenemndsmedlemmer, instruktører og faglige ledere. Fylkeskommunene kan velge å bruke midlene som ligger i ordningen til å dekke deltakeravgiften.

Studieåret 2018/2019 mottar skoleeiere som har samarbeid med universiteter og høyskoler om kombinerte etter- og videreutdanningstilbud stimuleringsmidler fra direktoratet, for deltakere på etterutdanning. Stimuleringsmidlene brukes for eksempel til vikarutgifter og reiseutgifter knyttet til samlinger, eller til læremidler. Fra høsten 2019 må skoleeiere dekke denne typen utgifter for

¹ Yrkesfaglærere, instruktører, faglige ledere, prøvenemndsmedlemmer, lærere som underviser i fellesfag på yrkesfag, avdelingsledere- og rådgivere for yrkesfaglige utdanningsprogram. Se nærmere omtale under kap. *Hvorfor en desentralisert ordning for kompetanseutvikling innen yrkesfag?*

² Etterutdanning; ikke-formell kompetanse (uten studiepoeng).

³ Videreutdanning; formell kompetanse (med studiepoeng).

eventuelle etterutdanningsdeltakere gjennom desentralisert ordning for yrkesfag. Universitetet/høgskolen får midler til studieplassene innenfor rammen av avtalen med Udir.

Hvorfor en desentralisert ordning for kompetanseutvikling innen yrkesfag?

Hensikten med den desentraliserte ordningen for yrkesfag er at bruken av statlige midler skal bygge opp under fylkeskommunenes ansvar for kompetanseutvikling for målgruppene i yrkesopplæringen. Ordningen skal bidra til en felles retning og forutsigbarhet for aktørene.

Den desentraliserte ordningen for yrkesfag skal stimulere til langsiktig og styrket samarbeid om kompetanseutvikling mellom fylkeskommuner, videregående skoler, arbeidslivet og andre aktuelle samarbeidspartnere. Det er en intensjon at samarbeidet skal bidra til gjensidig kompetanseheving ved utveksling av kunnskap og erfaring mellom aktørene i yrkesopplæringen. Målet er at alle fylkeskommuner, gjennom systematisk samarbeid med relevante aktører, skal bruke sitt handlingsrom til å drive kompetanseutvikling lokalt.

Hovedmålgruppene for ordningen for yrkesfag er lærere som underviser i programfag på yrkesfag (yrkesfaglærere), instruktører, faglige ledere og prøvenemndsmedlemmer som gir opplæring i bedrift. Disse målgruppene skal prioriteres i denne ordningen. I tillegg kan lærere som underviser i fellesfag på yrkesfag (fellesfaglærere) og avdelingsledere- og rådgivere for yrkesfaglige utdanningsprogram omfattes av ordningen.

Det er fylkeskommunenes ansvar å definere og prioritere hvilke etterutdanningstiltak det er behov for å gjennomføre, i samarbeid med arbeidslivet (inkl. partene i arbeidslivet lokalt), lærerorganisasjonene, tilbydere av kompetanseutvikling og andre relevante aktører. Relevante tilbydere av kompetanseutvikling kan være fylkeskommunene, bransjeorganisasjoner, bedrifter, fagskoler, universiteter og høgskoler. Yrkesopplæringsnemndene skal være involvert i arbeidet.

Det skal opprettes et samarbeidsforum, hvor aktørene i samarbeidsforum blir enige om en felles og langsiktig kompetanseutviklingsplan for de aktuelle målgruppene. Se nærmere beskrivelse i de neste kapitlene.

Nærmere om krav til samarbeid og samarbeidsforum

Som beskrevet over, skal fylkeskommunene etablere et samarbeidsforum, der de i samarbeid med relevante aktører i yrkesopplæringen skal bli enige om hvordan de statlige midlene skal prioriteres og brukes.

Arbeidslivet skal være representert i samarbeidsforumet. Forøvrig er det opp til fylkeskommunene å vurdere hvilke tilbydere/ kompetansemiljøer og andre samarbeidsparter som bør være representert i forumet og/eller involvert i ordningen på annen måte.

I mange fylkeskommuner finnes det allerede velfungerende nettverk, forum eller samarbeidsråd som fylkeskommunene kan bygge videre på.

I tillegg til samarbeidsforum kan fylkeskommunene opprette underliggende lokale kompetansenettverk, for å sikre god involvering og deltakelse på tvers av videregående skoler, arbeidslivet og andre relevante aktører. Private videregående skoler skal delta på samme premisser som de offentlige skolene.

Vi oppfordrer videre til samarbeid mellom fylkeskommunene om kompetanseutvikling innen yrkesfag.

Kompetanseutviklingsplan

En viktig oppgave for samarbeidsforumet er å bli enige om en felles og langsiktig kompetanseutviklingsplan. Planen skal baseres på en kartlegging og analyse av det lokale kompetansebehovet i målgruppene for ordningen. Kompetanseutviklingsplanen skal beskrive hvilke etterutdanningstiltak som skal iverksettes og hvordan disse skal prioriteres og innrettes. De private skoleeierens kompetansebehov skal inkluderes i planen. Skole- og arbeidsplassbaserte tiltak skal prioriteres der det er hensiktsmessig. Planen justeres årlig i henhold til tildeling av kompetansemidler i statsbudsjettet, erfaringer og endrede kompetansebehov.

Hovedtrekkene ved de statlige føringene for ordningen vil være stabile, og vil ikke bli endret fra år til år. Føringene skal stimulere til langsiktig utvikling. Mindre justeringer vil kunne forekomme, blant annet med bakgrunn i erfaringer fra ordningen.

De nye læreplanene som utvikles i fagfornyelsen skal tas i bruk høsten 2020. Skoleeiere og skoleledere har ansvar for at skolene har kompetanse til å ta det nye læreplanverket i bruk. Fylkeskommunene har i tillegg ansvar for kompetanseutvikling hos instruktører og faglige ledere. Fylkeskommunene bør derfor ha særskilt fokus på kompetanseutviklingsbehov som følge av fagfornyelsen inkludert nye læreplaner på yrkesfag og ny yrkesfaglig tilbudsstruktur.

Fordeling av midler

Den totale rammen for desentralisert ordning for yrkesfag er på om lag kr. 30 mill. for høsten 2019. Midlene utbetales med samme beløp til alle fylkeskommuner (flat fordeling) våren 2019. Midlene gjelder for høsten 2019. Fylkeskommunene bør starte arbeidet med å rigge ordningen allerede fra våren 2019.

For å motta de statlige midlene er det et krav om at fylkeskommunene skal bidra med egne ressurser, eksempelvis i form av egne midler og/eller en ressursstilling.

Regionreformen vil påvirke fylkeskommunenes organisering av ordningen i 2020. Både 2019 og 2020 blir derfor overgangsår til den desentraliserte ordningen for yrkesfag. Udir vil gjøre en ny vurdering av fordelingen for 2020 basert på erfaringer i 2019 og den nye regionreformen.

Rapportering

Fylkeskommunene skal sende Udir en overordnet statusrapport på arbeidet med ordningen i 2020. Rapporten vil omfatte etablering av samarbeidsforum, erfaringer fra øvrig samarbeid- og kompetanseutviklingstiltak i ordningen. I dette inngår også bruk av tildelte midler. Frist for å sende rapport til direktoratet er 17.01.2020. Rapportmalen blir sendt til fylkeskommunene i løpet av våren 2019.

Utdanningsdirektoratet forbeholder seg retten til å iverksette kontroll med at midlene er benyttet etter forutsetningene, jf bevilgningsreglementet for staten § 10. Hvis midlene ikke er benyttet etter forutsetningene kan Utdanningsdirektoratet kreve hele eller deler av tildelingen tilbakebetalt.

Nettverkssamling for fylkeskommunene

Direktoratet vil arrangere en nettverkssamling for fylkeskommunene i den desentraliserte ordningen for yrkesfag 23. mai 2019. Hensikten med samlingen vil være todelt; diskusjon i fylkeskommunene rundt ulike organiseringsmodeller og utfordringer, og informasjon fra Udir.

Vi ber dere holde av datoen. Mer informasjon om nettverkssamlingen kommer.

Vennlig hilsen

Anne Magdalena Solbu Kleiven
avdelingsdirektør

Hafsa Nadeem
seniorrådgiver

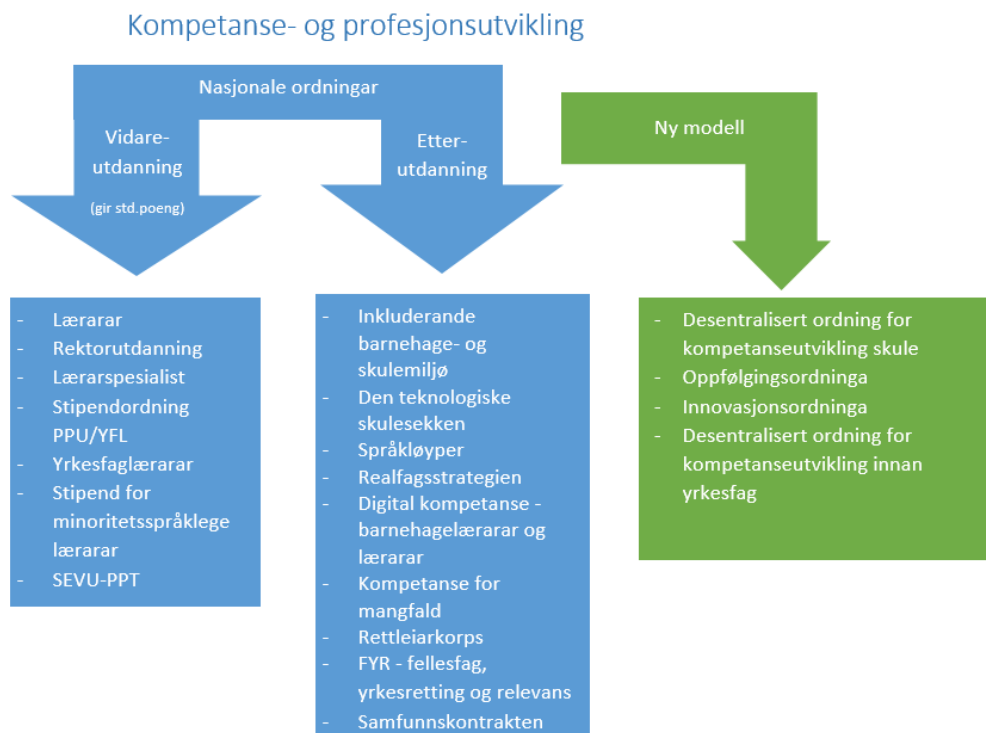
Dokumentet er elektronisk godkjent

Invitasjon til samarbeidsforum – desentralisert ordning for kompetanseutvikling innan yrkesfag

Fylkesdirektør for opplæring og kompetanse i Vestland fylkeskommune inviterer til samarbeidsforum om kompetanseutvikling innan yrkesfag. Fylkeskommunen har eit ansvar for å definere og prioritere kva etterutdanningstiltak det er behov for å gjennomføra i samarbeid med arbeidslivet, lærarorganisasjonar, tilbydarar av kompetanseutvikling og andre relevante aktørar. Vi inviterer til samarbeidsforum i samband med dette arbeidet.

Informasjon om desentralisert ordning innan yrkesfag

Figuren viser at dei tidlegare sentrale satsingane på etterutdanning er erstattast med desentralisert ordning for kompetanseutvikling, både for opplæringa i skule og innan yrkesfagleg opplæring.

Føremålet med den desentraliserte ordninga for kompetanseutvikling i yrkesfaga er at bruken av sentrale midlar skal byggje opp under fylkeskommunens ansvar for kompetanseutvikling for målgruppene i yrkesopplæringa. Fylkeskommunen sett av midlar til desse områda:

- Kurs for prøvenemnder
- Kurs for faglege leiarar og instruktørar
- Hospitering i skule og bedrift
- Yrkesfaglærar 2 ordning

I møte vil de få meir informasjon om desentralisert ordninga, samarbeidsforum, intensjon og føringar vidare. I tillegg til dette informerer vi om pågåande kompetanseutviklingsarbeid.

Informasjon om ordninga nytt følgjande lenke:

<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/lokal-kompetanseutvikling/desentralisert-ordning/desentralisert-ordning-yrkesfag/>

Tema for møte i samarbeidsforum

Førebu deg til møte i dialog med organisasjonen du representerer. Reflekter gjerne over kompetanseutvikling i eit notids- og framtidsperspektiv.

Yrkesfagleg opplæring er likeverdig i skule og bedrift. Hovudmålgruppene for ordninga for yrkesfag er lærarar som underviser i programfag, prøvenemndsmedlemmer, faglege leiarar, og instruktørar som gir opplæring i bedrift.

- Framtida sitt kompetanseutviklingsbehov lokalt og for Vestland fylke
- Korleis kan behov for kompetanseutvikling og vidareutvikling løysast

Møtetidspunkt og innspel til samarbeidsforum

Tidspunkt: 16.oktober.2020

Klokkeslett: 12:00 - 15:00 (inkludert pausar)

Det er begrensa deltaking til to deltakarar pr. invitert aktør.

Stad: virtueltmøte

Fylkesdirektøren ber om tilbakemelding innan **08.september 2020** om kven som møter frå dykk, nytt lenkja for tilbakemelding:

<https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=W5QUW4cP3UCs815elebrNtMHwWi3y0RCs3MbjZ-6NbhUQVNBV0dXVVJCM040NE5LQk5ZNjBIN1pGOS4u>

Deltakarar vil i god tid før møte mota e-post med lenke til virtuelt møte.

Har du spørsmål, ta kontakt med Sissel Brusegård , telefon : 405 24 464

Tentativ møteplan samarbeidsforum DEKOM-Y 20-21

Ein ser føre seg at møta har ei ramme på inntil tre timar.

Dag	Dato
Tysdag	17.11.20
Tysdag	12.01.21
Tysdag	16.03.21
Tysdag	04.05.21

Saksnr: 2020/42867-8
Saksbehandlar Sissel Brusegård
Dato: 16.09.2020

Til: Yrkesopplæringsnemnda

Frå: Fylkesdirektør opplæring og kompetanse

Kvalitetsdialogmøte med opplæringskontora i Vestland

Fylkesdirektør for opplæring og kompetanse har i samråd med opplæringskontora sin representant i Yrkesopplæringsnemnda gjennomført sju digitale kvalitetsdialogmøte med opplæringskontor. I tillegg har områdeleiar, leiar frå rettleiingstenesta og representant frå *seksjon kvalitet i opplæringa* delteke. Møta er ledd i fylkesdirektøren sitt kvalitetssystem (Opplæringslova §13.10), som byggjer på grunnprinsippa:

1. Elevar og lærlingar skal møte ei opplæring med høg kvalitet
2. Den vidaregåande opplæringa skal bidra til berekraftig forvaltning av ressursar
3. Den vidaregåande opplæringa skal bidra til gode og vekstkriftige lokalsamfunn og sterke by- og senterområde gjennom mellom anna eit breitt og likeverdig opplæringstilbod

Kjernen i oppdraget vårt og kjernen i kvalitetssystemet er læring og utvikling for den enkelte lærling og lærekandidat, og oppdraget skal løysast gjennom det etablerte trepartssamarbeidet. Målet med møta er god dialog til det beste for lærling og lærekandidat.

Tilbakemelding frå møta:

Opplæringskontora har ei plikt til å rapportere til fylkeskommunen ein gong i året, jf. opplæringslova § 4-7 andre ledd og forskrift til opplæringslova § 11-3. Rapporteringa omfattar dei lovpålagde tilhøva knytt til mellom anna arbeids- og læringsmiljø, vurdering og intern kvalitetssikring.

Årleg rapportering frå opplæringskontor og frittstående lærebedrifter, lærlingundersøking og gjennomføringstal pr. opplæringskontor er lagt til grunn for møta. I tillegg til dette er overgang til lære, YFF praksis og rekruttering via YFF også viktige tema.

Kvalitetsdialogmøta gir fylkesdirektøren godt innblikk i korleis opplæringskontora er organisert og arbeider. Nokre nyttar digitale verktøy til oppfølging av lærlingar/lærekandidatar. Fleire opplæringskontor kallar inn og deltek på halvårssamtalen med lærling/lærekandidat, medan nokre får rapport frå medlemsbedriftene. Det er og ulik frekvens på kor ofte opplæringskontora møter lærling/lærekandidat og medlemsbedrift.

Nedanfor følgjer tilbakemeldingar frå opplæringskontora til fylkeskommunen:

- Opplæringskontora er positive og har sett fram til møta.
- Positivt at agenda byggjer på open dialog.
- Samtidig som opplæringskontora ser innsparing i tid ved å gjennomføre møta digitalt, er det ynskje om fysiske møte. Uansett organisering ser opplæringskontora det som særskilt viktig at fylkeskommunen sine ulike ledd er tett på det daglege arbeidet, til dømes godkjenning av lærebedrifter, godkjenning av kontraktar og oppmelding.
- Opplæringskontora ønskjer meir informasjon og tettare dialog med fylkeskommunen. Dette vert sett på som mangelvare i dag.
- Ynskjeleg med eit møtepunkt mellom opplæringskontor og folkevalde.
- Fleire av spørsmåla som kjem inn, er relatert til kommunikasjon, for lite informasjon og ein ny fylkeskommune som er uoversiktleg for partane.

Vegen vidare

Fylkesdirektøren har mål om få gjennomført flest mogleg kvalitetsdialogmøter med opplæringskontor og større lærebedrifter utover hausten/vinter 2020-2021.

Politiske saker

PS 16/20 Plan for kompetanseutvikling strategi 2020-2024

Saksnr: 2020/47984-1
Saksbehandlar: Monica Håkonsli

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	16/20	07.10.2020
Hovudutval for opplæring og kompetanse		13.10.2020

Plan for kompetanse- og profesjonsutvikling for vidaregåande opplæring i Vestland fylkeskommune, strategi 2020-2024

Forslag til innstilling

1. Hovudutval for opplæring og kompetanse vedtek Plan for kompetanse- og profesjonsutvikling for vidaregåande opplæring, strategi 2020-2024.
2. Plan for kompetanse- og profesjonsutvikling for vidaregåande opplæring, strategi 2020-2024, skal årleg justerast av hovudutval for opplæring og kompetanse i samsvar med opplæringslova § 10-8

Samandrag

Planen viser strategiar som skal medverke til langsiktig og planmessig utvikling og fornye fagleg og pedagogisk kompetanse hjå tilsette med oppgåver knytt til elevane og lærlingane si utvikling. Planen skal medverke til kontinuerleg kvalitetsutvikling for å nå fylkeskommunen sine overordna mål om auka læringsutbytte og gjennomføring. Eit hovudmål med strategien er å sikre en god innføring av nytt læreplanverk gjennom målretta og systematisk satsing på kompetanseutvikling og kunnskapsdeling som sikrar at kvar einskild medarbeidar i Vestland fylkeskommune har rett og framtidsretta kompetanse.

Bjørn Lyngedal
fylkesdirektør opplæring og kompetanse

Kenth Rune Teigen Måren
leiar, seksjon for kvalitet i opplæringa

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

- 1 Plan for kompetanse- og profesjonsutvikling
- 2 Rapportering på bruk av midlar til kompetanse- og profesjonsutvikling for 2020

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Opplæringslova § 10-8 kompetanseutvikling

Skuleeigaren har ansvar for å ha riktig og nødvendig kompetanse i verksemda. Skuleeigaren skal ha eit system som gir undervisningspersonale, skuleleiarar og personale med særoppgåver i skuleverket høve til nødvendig kompetanseutvikling, med sikte på å fornye og utvide den faglege og pedagogiske kunnskapen og å halde seg orienterte om og vere på høgd med utviklinga i skolen og samfunnet.

Opplæringslova § 13-10 ansvarsomfang

Kommunen/fylkeskommunen har ansvaret for at krava i opplæringslova og forskriftene til lova vert oppfylte, under dette å stille til disposisjon dei ressursane som er naudsynte for at krava skal kunne oppfyllast.

Vedtakskompetanse

Hovudutval for opplæring og kompetanse har i følgje reglement for folkevalde organ og delegering vedtakskompetanse i saker etter fullmakt fastsett i reglement for delegering etter særlov.

Vurderingar og verknader

Økonomi: Plan for kompetanse og profesjonsutvikling 2020 - 2024 skal årleg rullerast av hovudutval for opplæring og kompetanse. Den årlege justeringa av planen gir høve til å justere innsatsen i tråd med dei økonomiske rammene.

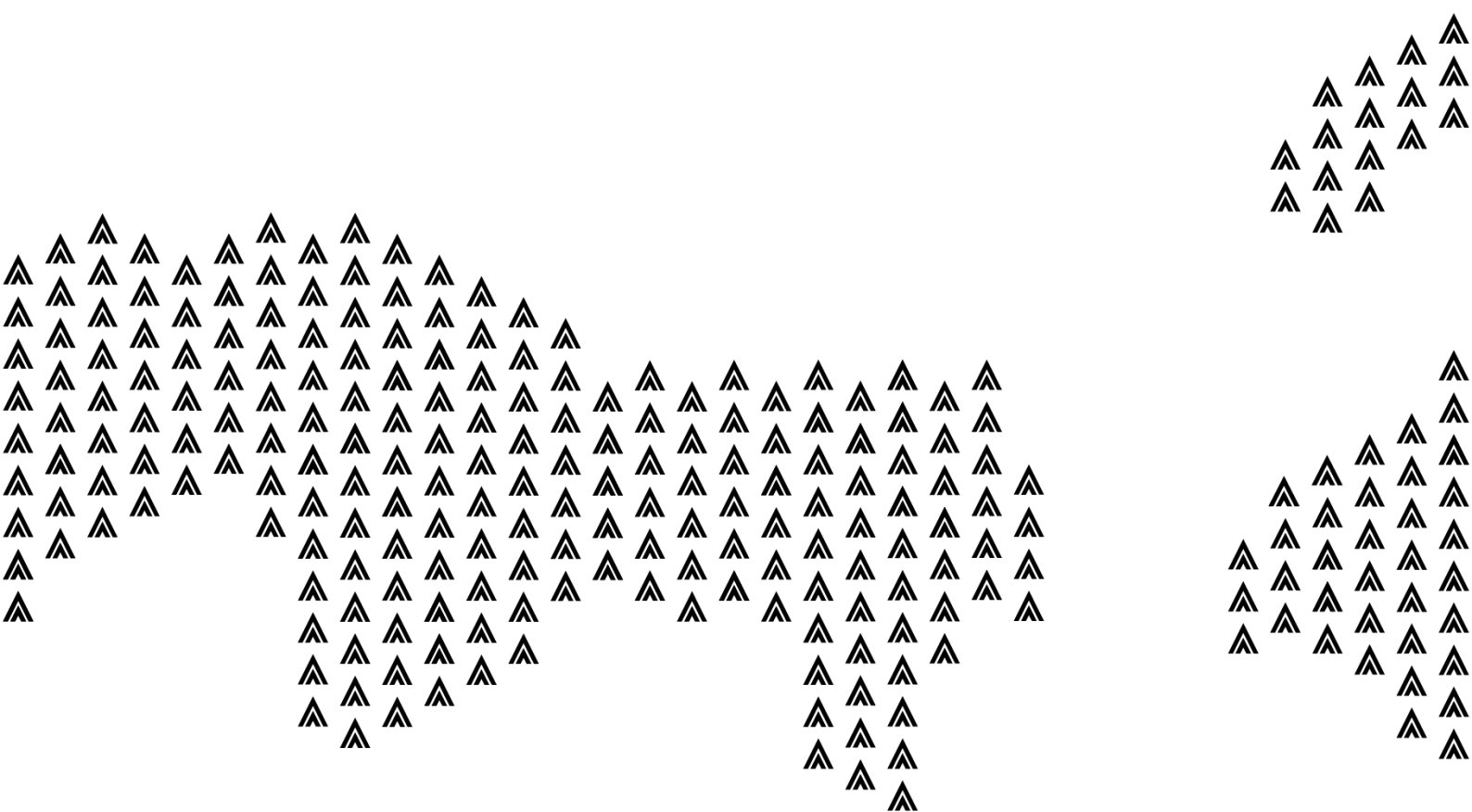
Klima: Ikkje relevant

Folkehelse: Ikkje relevant

Regional planstrategi: Ikkje relevant

Konklusjon

Fylkesdirektøren rår til at strategi for Plan for kompetanse- og profesjonsutvikling for vidaregåande opplæring i Vestland fylkeskommune, strategi 2020-24 vert vedteken.

Plan for kompetanse- og profesjonsutvikling for vidaregåande opplæring

Strategi 2020-2024

Innhold

2.1	Nasjonale føringar	2
2.1.1	Fagfornyngja	2
2.1.2.	Kompetanse for kvalitet - Strategi for vidareutdanning for lærarar og skuleleiarar fram mot 2025	3
2.1.3	Yrkesfaglærarløftet.....	3
2.1.4	Desentralisert ordning - lokal kompetanseutvikling (Dekomp)	3
2.2	Lokale føringar	3
3.1	Kompetanseplanlegging- og kartlegging	5
3.1.1	Skulebasert profesjonsutvikling.....	5
3.1.2	Kompetanseutvikling gjennom heile fag - og yrkesopplæringa	5
3.2	Etterutdanning	5
3.3.1	Fagnettverk	5
3.3.2	Interne kurs og kompetanseutviklingstilbod i regi av Vestland fylkeskommune som skuleeigar.....	6
3.3	Vidareutdanning	7
4.1	Pedagogiske kompetanseutviklingsområde	7
4.1.1	aktive læringsformer og støttande læringsmiljø.....	7
4.1.3	Pedagogisk bruk av IKT	8
4. 2	Fagleg pedagogisk leiarkompetanse.....	8
4.4	Yrkesfaglærarløftet - yrkesfagleg pedagogisk kompetanse.....	9
4.5	Profesjonsutvikling for nyutdanna lærarar	9
4.6	Interkulturell kompetanse	10
4.7	Rådgiving	10
4.7.1	Karriererådgiving.....	10
4.7.2	Sosialrådgiving.....	11
4.7.3	Rådgiving i oppfølgingstenesta (retteiingstenesta).....	11

4.7.4 Pedagogisk psykologisk rådgiving (rettleiingstenesta),.....	11
4.8 Spesialpedagogisk kompetanse.....	11
4.9 Skulebibliotektenesta	11

1 Innleiing

Plan for kompetanse og profesjonsutvikling for vidaregåande opplæring i Vestland fylkeskommune har læring, utvikling og fornying som grunnpilarar. Planen skal medverke til kontinuerleg kvalitetsutvikling for å nå fylkeskommunen sine overordna mål om auka læringsutbytte og gjennomføring for ungdom og vaksne. Planen viser sentrale kompetanseutviklingsområde og strategiar for ei langsiktig utvikling av kompetanse i sektoren. Målretta og systematisk satsing på kompetanseutvikling og kunnskapsdeling skal sikre at kvar einskild medarbeidar i vidaregåande opplæring har rett og framtidsretta kompetanse.

Plan for kompetanse og profesjonsutvikling er ein overordna plan for perioden 2020-2024. I planperioden skal hovudutval for opplæring og kompetanse årleg justere planen i samsvar med opplæringslova § 10-8:

Skuleeigaren har ansvar for å ha riktig og nødvendig kompetanse i verksemda. Skuleeigaren skal ha eit system som gir undervisningspersonale, skuleleiarar og personale med særoppgåver i skuleverket høve til nødvendig kompetanseutvikling, med sikte på å fornye og utvide den faglege og pedagogiske kunnskapen og å halde seg orienterte om og vere på høgde med utviklinga i skolen og samfunnet.

Dette medfører at opplæringssektoren må ha system som gir tilsette naudsynt kompetanseutvikling. Kompetanseutviklinga skal vere systematisk og ha som formål å fornye og utvikle den faglege og pedagogiske kompetansen hjå tilsette med oppgåver knytt til elevane og lærlingane si læring og utvikling, jf. opplæringslova § 13.10. Planen bygger også på hovudavtalen (Del B) og arbeidsmiljølova (§ 4-2) sine krav om kompetanseutvikling og fagleg og personleg utvikling.

Kort om planen

Målgruppene for plan for kompetanse og profesjonsutvikling er lærarar/instruktørar, skuleleiarar, faglege leiarar (bedrift), rådgjevarar, miljøarbeidarar/assistentar, bibliotektilsette og tilsette i rettleiingstenestene.

Oppbygging av planen

- *Nasjonale og lokale føringar*

Strategiar for kompetanseutvikling Kompetanseutviklingsområde Skuleåret 2020-21 er eit overgangsår til ny fylkeskommune. Frå 01.01.2020 blei Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommunar samanslegne til Vestland fylkeskommune. Budsjett og økonomiplan, vedteken i fylkestinget i desember 2019, inneheldt ei utfasingsperiode av eksisterande kompetanseutviklingsplanar fram 31.07. Nye plan for kompetanse og profesjonsutvikling vil gjelde for begge dei tidlegare fylkeskommunane. Budsjett, prioriteringar og tiltak for skuleåret 2020/21 ligg ved planen.

2 Nasjonale og lokale føringar

Plan for kompetanse og profesjonsutvikling bygger nasjonale og lokale føringar. Vestland fylkeskommune sine hovudmål, læringsutbytte og gjennomføring, samsvarer med fagfornyninga si

målsetjing for elevar og lærlingar. Kompetanse og profesjonsutvikling er vesentleg for å realisere målsetjingane.

2.1 Nasjonale føringar

Plan for kompetanse og profesjonsutvikling for vidaregåande opplæring i Vestland fylkeskommune er forankra i styringsdokumenta:

- Opplæringslova med forskrift
- Læreplanverket med overordna del, fag og timefordeling og læreplanar for fag
- Meld. St. 28 (2015-2016) Fag - Fornyng - Forståelse
- Meld. St. 18 (2010-2011) Læring og fellesskap
- Meld. St. 20 (2012-2013) På rett vei
- Meld. St. 21 (2016-2017) Lærelyst - tidlig innsats og kvalitet i skolen
- Meld.St.14, 2019-2020 Kompetansereformen - Lære hele livet
- Meld.St.5, 2019-2020, Levende lokalsamfunn for fremtiden
- Strategi for fagfornyelsen
- Rammeverk for lærernes profesjonsfaglige digitale kompetanse (PfdK)
- Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene - lærerutdanning 2025
- Kompetanse for kvalitet - Strategi for videreutdanning for lærere og skoleledere frem mot 2025
- Yrkesfaglærerløftet - strategi for kompetanseutvikling for yrkesfaglærere
- FNs bærekraftmål

Felles for dei nasjonale føringane er eit *systematisk, kunnskapsbasert* og *dynamisk* arbeid med kompetanseutvikling

2.1.1 Fagfornyng

Med Kunnskapsløftet (06) endra læreplanane seg frå å vere målstyrte læreplanar til kompetansebaserte læreplanar og elevane si forventade læring blei ei viktig målsetjing. Overgangen førte til at behovet for vidareutdanning og kompetansebygging var stort og regjeringa lanserte kompetanseutviklingsstrategien - *kompetanse for kvalitet* med nasjonale satsingar og eit system for etter- og vidareutdanning for lærarar. Fagfornyng (LK20) har som mål å fornye og forbetre Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet samisk, og medverke til ein praksis som er forankra i pedagogisk, didaktisk, fagleg og empirisk forskning. Eit samfunn i endring krev ei opplæring som evnar å fornye seg.

Innhaldet i det nye læreplanverket blir fornya for å ruste elevane og lærlingane best mogleg for framtida. Læreplanane skal vere relevante og framtidsretta, og elevane skal utvikle kunnskap, dugleik, verdiar og haldningar som er viktige for dei sjølve og samfunnet. Dette er og eit sentralt mål imål og strategiar for vidaregåande opplæring i Vestland fylkeskommune:

Innhaldet i opplæringa er styrt av læreplanverket som består av overordna del, fag- og timefordeling og læreplanar i fag. Dei ulike delane av læreplanverket set retning for opplæringa og skal realiserast i alle fag.

Overordna del av læreplanverket utdjuvar verdigrunnlaget i føremålsparagrafen, § 1.1 i opplæringslova, og dei overordna prinsippa for grunnopplæringa. Alle læreplanar for fag i grunnskulen og vidaregåande opplæring blir fornya med mål om å gje elevane eit betre grunnlag for å reflektere, vere kritiske, skapande, utforskande og kreative.

Læreplanane blir innført trinnvis over ein periode på tre år:

- Skuleåret 2020-21: 1.-9. trinn og Vg1 tek i bruk nye læreplanar.
- Skuleåret 2021-22: 10. trinn og Vg2 tek i bruk nye læreplanar.

Skuleåret 2022-23: Vg3 tek i bruk nye læreplanar. Overordna del gjeld frå skulestart i 2020 for alle trinn.

2.1.2. Kompetanse for kvalitet - Strategi for vidareutdanning for lærarar og skuleleiarar fram mot 2025

Målsetjinga er å styrkje elevane si læring og motivasjon ved å auke læraren sin faglege, fagdidaktiske og pedagogiske kompetanse gjennom målretta vidareutdanning. Det nasjonale strategidokumentet set rammer for satsingsområde og ansvarsfordelinga mellom dei ulike partane. Dette strategidokumentet er utarbeidd i samarbeid mellom Kunnskapsdepartementet, KS, lærarorganisasjonane og Universitets- og høgskulerådet. I strategien står det blant anna at det er viktig at fylkeskommunen: *«kartlegger behov for vidareutdanning på den enkelte skole og samarbeider med arbeidstakerne om langsiktige planer for kompetanseutvikling»*

2.1.3 Yrkesfaglærarløftet

Regjeringa har utarbeidd ein strategi med desse måla:

- auka rekruttering og kvalifisering av yrkesfaglærarane
- god kvalitet og relevans i yrkesfaglærarutdanninga
- gode moglegheiter for kompetanseutvikling

2.1.4 Desentralisert ordning - lokal kompetanseutvikling (Dekomp)

Meld. St. 21 (2016-2017) *Lærelyst - tidlig innsats og kvalitet i skolen* peikar på at nasjonale kompetanseordningar ikkje har gitt nok rom for å tilpasse satsingar lokalt. For å skape den forankringa som er naudsynt, ønskjer departementet at avgjerdslerog prioriteringar om kompetanseutvikling skal flyttast nærare dei som skal gjennomføre tiltaket. Den desentraliserte ordninga skal bidra til at alle kommunar og fylkeskommunar gjennomfører eigne kompetanseutviklingstiltak. Fylkesmannen, kommunane, fylkeskommunane, lokal UH (universitet eller høgskular) og andre relevante aktørar skal samarbeide for å kartlegge behov for kompetanseutvikling og planlegge utviklingsarbeidet. Staten overfører pengar til kommunane via fylkesmannen slik at kommunane sjølv kan bestemme kva område dei treng kompetanseutvikling innafor.. Det er per i dag desentralisert ordningar innan skule, yrkesfag, vaksne og spesialpedagogikk.

2.2 Lokale føringar

Plan for profesjon- og kompetanseutvikling er forankra i følgjande lokale plandokument:

- Budsjett og økonomiplanen
- Utviklingsplan for Vestland 2020-2024, Mandat for mål og strategiar for vidaregåande opplæring
- Internasjonal strategi for Vestland fylkeskommune (i prosess).
- Plan for folkehelse (i prosess...)

Dei to siste er ferdigstilt og til politisk handsaming

3 Strategi for kompetanseutvikling i Vestland fylkeskommune

Mål- og strategidokumentet for vidaregåande opplæring er det overordna styringsdokumentet for vidaregåande opplæring i Vestland fylkeskommune. Måla og strategiane set føringar for kva innhald opplæringa skal ha og er såleis avgjerande for kompetansebehov og -utvikling.

Mål og strategiar skal syne ei utvikling av vidaregåande opplæring som gir ungdom både i sentrumsområda og distrikta eit likeverdig opplæringstilbod. Vidare skal strategien synleggjere vidaregåande opplæring si rolle i samfunnsutviklinga lokalt og regionalt.

I mandatet for mål og strategiar for vidaregåande opplæring i Vestland fylkeskommune (vedtak 1/2020) presiserer hovudutval for opplæring og kompetanse at mål og strategiar skal setje ei tydeleg retning for utviklinga av vidaregåande opplæring. Opplæringa skal vere forankra i eit kunnskapssyn som utviklar heile menneske tufta på eit breitt kompetanseomgrep og i tråd med prinsipp og verdiar nedfelt i det nye læreplanverket (Fagfornyinga).

Kjernen i oppdraget og kjernen i kvalitet i opplæringa er **læring og utvikling for den enkelte elev og lærling**. Mål og strategiar skal utforme kjenneteikn på kvalitet og prioritere tiltak ut frå tre område (steg 1 i mandatet):

- trivsel, psykososial helse og inkluderande fellesskap
- lærelyst og motivasjon
- læring, meistring og gjennomføring

Erfaring, forskning og innspel frå tilsette i sektoren, elevar og lærlingar viser høg grad av samanfall i kva som er kjenneteikn på kvalitet i vidaregåande opplæring:

Kjenneteikn på kvalitet er ei støttande opplæring

- bygd på gode relasjonar
- i eit godt psykososialt læringsmiljø der alle kjenner seg likeverdige
- med høg grad av reel elev- og lærlingmedverknad
- der læringsarbeidet opplevast som relevant, nyttig og meningsfylt
- som kvalifiserer for vidare studium, arbeidslivet og deltaking i samfunnet

Kjenneteikna skal ligge til grunn for prioriteringar og satsingar som set elevar og lærlingar i stand til å møte livet fagleg og sosialt.

Det er viktig for opplærings- og kompetanseavdelinga å etablere arenaer for kompetanseutvikling og eit system for kontinuerleg og systematisk arbeid med kollektiv kompetanseutvikling.

3.1 Kompetanseplanlegging- og kartlegging

I perioden 2020-2024 skal det systematiske arbeidet med kartlegging av kompetansebehov styrkast, jf. opplæringslova § 10-8. Det er avgjerande at den einskilde skule og rettleiingsteneste har ei aktiv og medveten haldning til kva kompetanse dei har, og kva type kompetanse dei treng. På bakgrunn av kompetansekartlegging må skulane og rettleiingstenestene vurdere kva kompetanse det er behov for og utarbeide ein lokal plan for kompetanseutvikling som vert rullert jamleg. For aktørane innan fag- og yrkesopplæringa er det naudsynt med dialog mellom fylkeskommunen og dei sentrale aktørane i fag- og yrkesopplæringa om kva kompetansebehova er, og at det utarbeidast planar for opplæringa som er i tråd med dei lokale behova og dei nasjonale føringane.

3.1.1 Skulebasert profesjonsutvikling

Kunnskapsdepartementet og utdanningsdirektoratet har i dei seinare åra vektlagt større satsing på skulebasert kompetanseutvikling. Dette er ein strategi Vestland fylkeskommune vil følgje opp og prioritere i komande strategiperiode. Skulebasert kompetanseutvikling inneber at skulane arbeider med utviklingsprosessar på eigen arbeidsplass, gjerne i samarbeid med eksterne kompetansemiljø. Målet er å utvikle skulen si samla kompetanse når det gjeld læring, undervisning og samarbeid. Auka merksemd på skulebasert utvikling betyr at Vestland fylkeskommune i større grad må sjå kompetanse- og skuleutvikling i samanheng.

3.1.2 Kompetanseutvikling gjennom heile fag - og yrkesopplæringa

Dei nasjonale føringane sine målsetjingar om høg og relevant kompetanse basert på lokale behov hjå lærarar, instruktørar, faglege leiarar, skuleleiarar og prøvenemndsmedlemmer. Fylkeskommunen har ansvar og skal vere drivkrafta i samarbeidsforum for å grunngi dei lokale behova. I samarbeidsfora deltek partane i arbeidslivet, lærarorganisasjonane, lærebedrifter, skulane, UH- sektor og fagskulane.

3.2 Etterutdanning

3.3.1 Fagnettverk

Fylkesdirektør opplæring og kompetanse innfører fagnettverk som skal vere med å bidra til ei profesjonsutvikling på den enkelte skule og på tvers av skulane i tråd med intensjonane i fagfornyninga. Gjennom erfaringsdeling og kompetanseheving i fagnettverka er målet å skape engasjement, involvering og forståing for endra kultur for elevane si læring i tråd med føringane i fagfornyninga. Samstundes skal det takast med dei gode erfaringane med utvikling og kompetanseheving frå dei gamle fagnettverka i Sogn og Fjordane og Hordaland.

Fagnettverka skal

1. styrke lærarane sitt arbeid med intensjonane i det nye læreplanverket, vere eit tolkingsfelleskap og ein fagleg ressurs for lærarar, leiing og direktøren i arbeidet med "nye"

kompetansar som følgje av det nye læreplanverket.

2. jobbe med å vidareutvikle prinsippa for læring, utvikling og danning
 - i alle fag innanfor
 - sosial læring og utvikling
 - grunnleggande ferdigheiter
 - å lære og lære
 - i aktuelle fag innanfor
 - tverrfaglege tema folkehelse og livsmeistring, demokrati og medborgarskap, berekraftig utvikling

Her inngår det mellom anna å

- identifisere og kartlegge behov for kompetanseutvikling.
- tilrå fagleg-pedagogiske kompetansehevingstiltak.
- drøfte og løfte sentrale problemstillingar knytt til utvikling av fagområda.
- styrke samarbeidet mellom vidaregåande opplæring og arbeidslivet/eksterne kompetansemiljø.

Fagnettverka er inndelt med i følgjande fag-/programområde:

- Bygg- og anleggsteknikk
- Elektrofag og datateknologi
- Frisør, blomster, interiør, eksponeringsdesign
- Framandspråk
- Helse- og oppvekstfag
- Handverk, design og produktutvikling
- Idrettsfag og kroppsøving
- Informasjonsteknologi og medieproduksjon
- Kunst, design og arkitektur
- Medium og kommunikasjon
- Musikk, dans og drama
- Naturbruk
- Norsk
- Realfag
- Restaurant- og matfag
- Samfunnsfag og økonomi
- Sal, service og reiseliv
- Teknologi- og industrifag

3.3.2 Interne kurs og kompetanseutviklingstilbod i regi av Vestland fylkeskommune som skuleeigar

Vidaregåande opplæring i Vestland fylkeskommune er ein stor og samansett sektor . Det er difor av stor verdi for einskilde grupper innan sektoren å ha ein kompetanseutviklingsarenaer saman med kollegaer..

Fylkesdirektør for opplæring og kompetanse ser det som ein sentral strategi for skuleeigar å legge til rette for slike læringsarenaer, og det vil i strategiperiode bli lagt vekt på å utvikle nettverk og sikre

møteplassar for relevant fagleg kompetanseheving og erfaringsdeling mellom personar frå ulike delar av sektoren med same stilling/funksjon. Det gjeld til dømes rådgjevarar og bibliotekansvarlege. Døme på tema/fagområde kan være skulemiljø, elevar frå språklege minoritetar, spesialpedagogikk, vidaregåande opplæring for vaksne, realkompetanseverdsetjing.

3.3 Vidareutdanning

Tilbod om vidareutdanning til lærarar og skuleleiarar i vidaregåande opplæring skal i hovudsak prioriterast på grunnlag av nasjonale og lokale behov og rammevilkår. Det er også viktig å sjå strategi for vidareutdanning som eit ledd i ein arbeidsgjevarpolitikk som tar omsyn til individuelle ønskje og behov for kompetanseutvikling, særleg i omstillingssituasjonar.

Med vidareutdanning meinast utdanning frå universitet og høgskule som gir formell kompetanse og kan omfatte både påbygging på fag ein allereie har noko utdanning i, og utdanning i nye fag. Vidareutdanningane skal vere målretta mot fagområde det er særleg behov for å styrke. Vidare skal dei vere retta inn mot lærarar som profesjonsutøvarar og gi fagleg og didaktisk kompetanse i faga. Kva fag og pedagogisk kompetanse som skal prioriterast kvart år skal drøftast i samband med den årlege rulleringa av planen.

komp. for k

4. Kompetanseutviklingsområder

Fagfornynging og mål og strategiar for vidaregåande opplæring, omtala i kap. 2 og 3, er sentrale føringar for kva kompetanseutviklingsområde vidaregåande opplæring prioriterer for perioden 2020-2024.

Nedanfor følgjer ei oversikt over dei prioriterte kompetanseutviklingsområda:

4.1 Pedagogiske kompetanseutviklingsområde

Ungdom og vaksne i Vestland fylkeskommune skal møte ei opplæring av høg kvalitet. I eit støttande læringsmiljø opplever dei lærande gode relasjonar prega av reel deltaking i eige læringsarbeid og relevant opplæring.

4.1.1 aktive læringsformer og støttande læringsmiljø

I overordna del (2017) er det eit viktig prinsipp for læring, utvikling og danning at elevane og lærlingane er delaktige i eigne læringsprosessar. Dette stiller krav til at lærar og instruktør er gode leiarar med høg relasjonskompetanse og profesjonell dømmekraft.

Relasjonskompetanse

Relasjonskompetanse handlar om å skape eit positivt læringsmiljø, der elevane og lærlingane kan konsentrere seg og bli motiverte for læring og utvikling. Eit godt læringsmiljø er avgjerande for læring både i klasserommet, i verkstaden og i bedrifta. Korleis elevane og lærlingane trivst har innverknad på motivasjon og psykisk helse, som igjen legg grunnlag for framtidig livsmeistring. Manglande fagleg grunnlag, svak sosial tilhøyrse og helseutfordringar er blant dei viktigaste årsakene til svake skuleprestasjonar og fråfall. Relasjonskompetanse omfattar både emosjonell og fagleg støtte.

Elevaktive læringsformer og elev-og lærlingmedverknad

God relasjon legg grunnlaget for ein reel elev- og lærlingmedverknad der kvar einsemd blir sett, høyrte og spurt. Det tyder at eleven og lærlingen er aktive deltakarar som i samspel med kompetente vaksne, får utvikle seg til å bli metakognitive og sjølvregulerte i eige læringsarbeid. Kvaliteten i læringsfellesskapet og reel medverknad er sentrale element for at eleven og lærlingen lærer og utviklar seg. Læring er ein aktiv prosess som vert stimulert i eit samspel mellom alle deltakarar i læringsarenaen, og for at dei lærande skal klare å gjennomføre læringsoppgåvene er det avgjerande med eit støttande læringsmiljø. I eit læringsstøttande fellesskap møter elevane og lærlingane variasjon både i undervisning og vurdering.

Relevant opplæring

Gode læringsprosessar skal gi elevane og lærlingane kompetanse som er viktig for å få ein jobb og for å vere langvarig yrkesaktive. Opplæringa skal gi elevar og lærlingar ei relevant opplæring som gjer dei studie- eller yrkesførebudd, og kompetente til å handtere nye utfordringar i samfunn og arbeidsliv. Arbeidsmarknaden stiller stadig høgare krav til kompetanse, og oppdraget for vidaregåande opplæring er å lære elevane og lærlingane

(...) å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringar og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjonar. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenking (Overordna del, 2017, s.11).

Elevar og lærlingar som opplever innhaldet i opplæringa meiningsfull og nyttig vil med stort sannsyn vere motiverte for faget.

4.1.3 Pedagogisk bruk av IKT

Fagfornynging og implementering av nye læreplanar legg føringar for digitaliseringsarbeidet i skulen. For å nå målsettingane om at elevar skal "lære å lære", vere kreative, arbeide i djupna og tverrfagleg, må lærarane/instruktørar kunne bruke ulike verktøy/tenester og arbeidsmåtar/metodar knytt til desse. Bruk av IKT er såleis ein føresetnad for elevane og lærlingane si læring og utvikling av læringsarbeidet. Forsking peikar også på at bruk av IKT kan fremje deltaking, elev- og lærlingsentrert og dialogbasert (dialogisk) opplæring. Bruk av IKT i læringsarbeidet krev kontinuerleg kompetanseheving for elev, lærling, lærar, instruktør og leiar – særskilt i høve til verktøykompetanse og didaktisk forståing av korleis IKT kan nyttast i opplæringa. Det er etablert eit nasjonalt rammeverk for lærarane sin profesjonsfaglege digitale kompetanse (PfdK). Med dette rammeverket er målet å gi innhald og mening til omgrepet profesjonsfagleg digital kompetanse for lærarar. Rammeverket skal danne grunnlag for kompetanseheving for lærarar.

4. 2 Fagleg pedagogisk leiarkompetanse

Alle leiarane i dei vidaregåande skulane deltek i eit utviklingsprogram, Led-skule skule. Programmet er eit verktøy for å rekruttere, utvikle, støtte og ta vare på gode mellomleiarar og leiargrupper i skulen. Rammeverket fungerer som sjølvutviklingsverktøy og skal løfte fram mellomleiarar og leiargrupper som ressurs og utviklingsarenaar.

Led-skule har ekstra merksemd på å framheve mellomleiarar fordi forskning på deira rolle skildrar mellomleiarar som ein underutnytta ressurs.

Formål med programmet tek utgangspunkt i Overordna del (2017):

Det profesjonelle samarbeidet ved skolene forutsetter god ledelse. God skoleledelse forutsetter igjen ledelsesfaglig legitimitet og god forståelse av pedagogiske og andre utfordringer lærerne og andre ansatte står overfor. God ledelse prioriterer utvikling av samarbeid og relasjoner for å bygge tillit i organisasjonen. Skolens ledelse skal gi retning for og tilrettelegge for elevenes og lærernes læring og utvikling.

Skoleledelsen skal lede det pedagogiske og faglige samarbeidet mellom lærerne og bidra til å utvikle et stabilt og positivt miljø der alle har lyst til å yte sitt beste. Det er skoleledelsens oppgave å lede slik at alle får brukt sine sterke sider, opplever mestring og utvikler seg

4.4 Yrkesfaglærarløftet - yrkesfagleg pedagogisk kompetanse

Dei yrkesfaglege utdanningsprogramma må sjåast i heilskapleg for å legge grunnlaget for at lærlingar og lære kandidatlar skal fullføre. Det fordrar tett kontakt mellom bedrift og skule gjennom heile opplæringsløpet. Dagens regjering ønskjer å motivere arbeidslivet til å delta i kompetanseutviklinga av yrkesfaglærarane. Bedrifter og bransjar har fagkompetanse, er oppdaterte på teknologi og metodar, og kan medverke til at lærarar som underviser framtidige lærlingar/arbeidstakarar, også får denne kunnskapen.

Yrkesfaglærarane bør ha eigne kompetanseutviklingstilbod som er skreddarsydde for gruppa. Både nasjonalt og lokalt er det sett i gang tiltak for å få meir systematisk kunnskap om kva kompetansebehov yrkesfaglærarane har.

Hospitering fører til kompetanseheving og nettverksbygging både for dei tilsette i skulane og i bedrifta. Dette fører til ei utviding av skulane sine kontaktnett hos bedriftene, samt stimulerer til betre samarbeid mellom skule og arbeidsliv.

4.5 Profesjonsutvikling for nyutdanna lærarar

Nyutdanna lærarar i Vestland fylkeskommune skal sikrast tett og god oppfølging frå arbeidsgjevar si side. Utdanninga åleine er ikkje tilstrekkeleg førebuing til alle sider av læraryrket, og ei støtte i overgangen frå utdanning og yrke skal bidra til at den nyutdanna blir inkludert i eit profesjonsfelleskap. Lærarutdanning 2025, Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene seier mellom anna at:

“..veiledningen bidrar til en bedre overgang mellom utdanning og yrke, ved at de nyutdannede lærerne får en større trygghet og bevissthet om egen kompetanse og blir mer komfortable i rollen som lærer. Evalueringene viser samtidig at et godt arbeidsmiljø med støtte fra kolleger og ledelse og muligheter for faglig samarbeid, er viktige faktorer for den nyutdannedes opplevelse av å mestre sin nye yrkesrolle. De nyutdannede kommer også med kunnskap som kan bidra til nytenkning i profesjonsfelleskapet. Veiledningsordningen bør derfor sees i en større sammenheng, hvor både overgangen fra utdanning til yrke og inkludering i et profesjonsfelleskap står sentralt.”

Utdanning innanfor rettleiing for mentorar skal sikre at den rettleiinga nyutdanna lærarar får er målretta, systematisk og profesjonell. Nyutdanna lærarar må i tillegg sikrast gode og tilrettelagte læringsarenaer på tvers av skular der dei kan møte andre lærarar i same situasjon og dele erfaringar i ein trygg kontekst.

4.6 Interkulturell kompetanse

Den internasjonale strategien til Vestland fylkeskommune har som mål at internasjonalt samarbeid skal forsterke arbeidet med fylkeskommunens samfunnsoppdrag, og skal bidra til å skape meirverdi og kompetanse. Innanfor opplæringssektoren er det klare nasjonale føringar om at internasjonalt samarbeid skal ha ein naturleg plass i vidaregåande opplæring, både som ein del av allmenndanninga, gjennom kunnskap om internasjonale forhold, politikk, språk og kultur, men og for å styrke kvaliteten i opplæringa.

Fagfornyinga legg stor vekt på utvikling av interkulturell kompetanse. Det å erverve kunnskap om andre kulturar og andre måtar å tenke og løyse utfordringar på gjer at ein får meir kunnskap om seg sjølv og eigen kulturelle bakgrunn. Slik interkulturell kompetanse gjer ein i stand til å fungere positivt, reflektert og inkluderande i eit kulturelt mangfald og i internasjonal samhandling.

I tråd med nasjonale føringar og den internasjonale strategien til fylkeskommunen, har avdeling for opplæring og kompetanse som mål at internasjonalt samarbeid skal bidra til at lærarar, skuleleiarar og andre opplæringsansvarlege får kompetanseheving, auka interkulturell kompetanse og utvida kompetanse til å arbeid internasjonalt.

4.7 Rådgiving

4.7.1 Karriererådgiving

Val av utdanning og yrke blir opplevd som vanskeleg for mange elevar. Karriererådgivinga skal hjelpe elevane til å bli bevisst på sine egne verdiar, interesser og føresetningar. Eit godt system for karriererettleiing med høg kompetanse kan bidra til at den enkelte sine føresetnader og arbeidslivet sin etterspørsel etter kompetanse blir ivareteke på ein effektiv måte. Kompetansehevande tiltak vil i så måte knytast til karriererettleiing som læringsprosess, kor karrierelæring er sentral. Utvikling av karrierekompetanse og valkompetanse blir svært viktig i framtida.

4.7.2 Sosialrådgiving

Sosialpedagogisk rådgiving skal hjelpe den enkelte elev til å finne seg til rette i opplæringa. Den skal hjelpe elevane med personlege, sosiale og emosjonelle som utfordringar kan ha betydning for elevane si opplæring og sosiale forhold på skulen. Ein sosialpedagogisk rådgjevar er viktig i skulen si elevteneste og har tett samarbeid med interne og eksterne aktørar, til dømes PP-tenesta og skulehelsetenesta.

4.7.3 Rådgiving i oppfølgingstenesta (retteiingstenesta)

Oppfølgingstenesta har ansvar for ungdom som ikkje er i skule eller arbeid. I forskrift til Oppl.l §13-3 inneber ansvaret å etablere kontakt med kvar enkelt ungdom i målgruppa med sikte på retteiing og oppfølging. Vidare gjeld ansvaret å følgje opp ungdom som har teke imot tilbod gjennom oppfølgingstenesta gjennom ei eller fleire retteiingssamtaler. Ungdom i denne målgruppa er har samansette behov og det er avgjerande at dei som arbeider her kan gi råd om yrkesval, hjelp til å komme tilbake i skule og retteie dei mot instansar kor dei kan søke hjelp for utfordringar som gjer at det er vanskeleg å stå i eit skuleløp eller i ein jobb.

4.7.4 Pedagogisk psykologisk rådgiving (retteiingstenesta),

PP-tenesta har ansvar for å hjelpe skule/bedrift i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å leggje opplæringa betre til rette for elevar og lærlingar/lærekandidatar. For å sikre god og rett kompetanse på det spesialpedagogiske området vil det vere behov for kontinuerleg og planlagt kompetanseheving for å møte behova til elevar og lærlingar/lærekandidatar som treng særskilt tilrettelegging for å fullføre vidaregåande opplæring.

4.8 Spesialpedagogisk kompetanse

Skuleeigar skal sikre at skulen/bedriftene har kompetanse til å følgje opp og gje forsvarleg opplæring til elevar og lærlingar/lærekandidatar med særskilte behov. Dei ønskje råd om tilpassa opplæring og sakkunne om spesialundervisning. For å sikre god og rett kompetanse på det spesialpedagogiske området vil det vere behov for kontinuerleg og planlagt kompetanseheving for å møte behova til elevar og lærlingar/lærekandidatar som treng særskilt tilrettelegging for å fullføre vidaregåande opplæring.

4.9 Skulebibliotektenesta

Skulebibliotektenesta er ein viktig ressurs for å skape eit godt skule- og læringsmiljø der elevane får støtte og hjelp til å finne og utforske tekstar gjennom alle typar media og til alle typar emne og fag. Bibliotektenesta er i stadig utvikling i ein digital kvardag. Skulebibliotekaren er ein profesjonell rettleiar i kjedekritikk og kvalitetssikring av informasjon. Etterutdanning i høve dagens medielandskap er ei viktig investering. Særking av kompetansen skulebibliotekaren vil vere viktig for elevane si læring og læringsmiljøet, og bidra til å gjere biblioteket til ein læringsarena.

Rapportering på bruk av midlar til kompetanseutvikling for 2020.

ÅR 2020				
Ordning:	tal innvilga søknadar	VLFK midlar	Statlege - midlar	sum totalt
Vidareutdanning: (haust 2020)				
Vidareutdanning gjennom yrkesfaglærløftet	73	235 000	5 089 000	5 324 000
Vidareutdanning gjennom kompetanse for kvalitet	97	2 278 000	8 682 150	10 960 150
Rektorutdanning	8	170 000	-	170 000
				-
Kompetanseutvikling. skulebasert og igjennom fag- og yrkes opplæringa:				-
Lærarspesialistordning (pilot) 4 skular	10	20 000	429 000	449 000
Dekom ¹ -skule, utviklingsarbeid 5 skular		1 149 980	3 833 268	4 983 248
Dekom ² - yrkesfag			3 721 000	3 721 000
Dekom ³ -vaksen		-	110 000	110 000
				-
Etterutdanning:				
Fagnettverk (tilbod til alle lærarar)		6 200 000		
ulike kurs og samlingar for tilsette		2 000 000		2 000 000
Anna:				-
Stipend til kvalifisering og rekruttering	36	-	5 610 000	5 610 000
				-
sum:	224	12 052 980	27 474 418	33 327 398

¹ Desentralisert ordning for kompetanseutvikling for skule

² Desentralisert ordning for kompetanseutvikling for yrkesfag, for yrkesfaglærarar, instruktørar faglege leiarar og prøvenemndsmedlemmer

³ Desentralisert ordning for kompetanseutvikling for vaksenopplæringa.

Saksnr: 2020/59045-1
Saksbehandlar: Svein Hågård

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Hovudutval for opplæring og kompetanse	34/20	16.09.2020
Fylkesutvalet	175/20	29.09.2020
Fylkestinget	104/20	29.09.2020
Yrkesopplæringsnemnda	17/20	07.10.2020
Hovudutval for opplæring og kompetanse		13.10.2020

Årsmelding frå elev- og lærlingombodet for skuleåret 2019-2020

Forslag til innstilling:

Fylkestinget tek årsmeldinga frå elev- og lærlingombodet til orientering.

Saksprotokoll i hovudutval for opplæring og kompetanse - 16.09.2020

Emil Gadolin, A, sette fram slikt forslag:

«Saka vert utsett, da saken ikkje er behandla i yrkesopplæringsnemnda. Hovedutval for opplæring og kompetanse ber om at saken sendes til behandling i yrkesopplæringsnemnda.»

Avrøysting (til utsetjing):

Gadolin sitt forslag vart samrøystes vedteke som innstilling til fylkesutvalet.

Vedtak

Saken vert utsett, da saken ikkje er behandla i yrkesopplæringsnemnda. Hovedutval for opplæring og kompetanse ber om at saken sendes til behandling i yrkesopplæringsnemnda.

Saksprotokoll i Fylkesutvalet - 29.09.2020**Avrøysting****Vedtak**

Saksprotokoll i Fylkestinget - 29.09.2020**Avrøysting****Vedtak**

Samandrag

Årsmeldinga frå elev- og lærlingombodet for skuleåret 2019-2020 vert i denne saka lagt fram for fylkestinget til orientering.

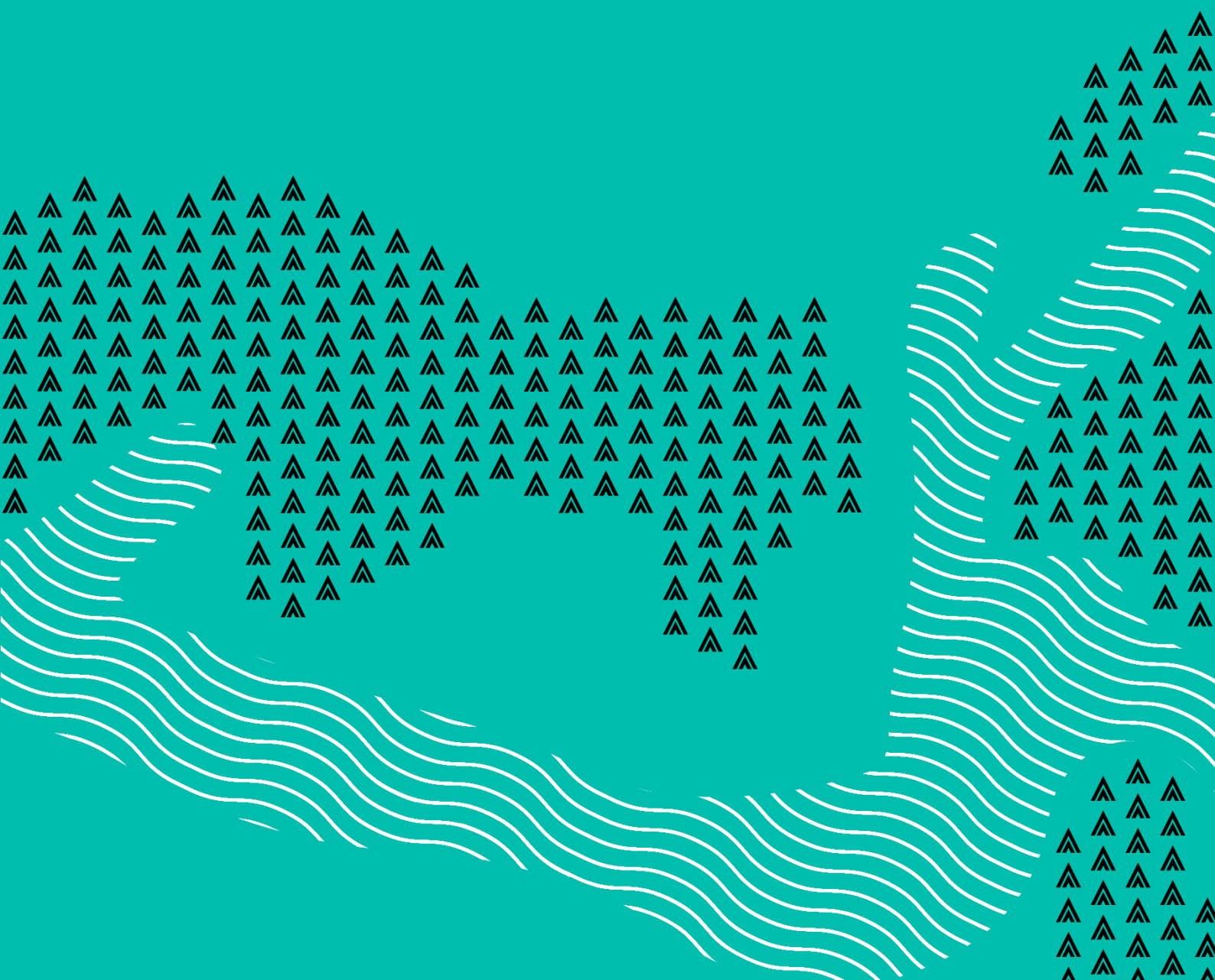
Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Ingrid Kristine Holm Svendsen
Fylkesdirektør

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Vedlegg

- 1 Elev- og lærlingombodet. Årsmelding 2019-2020

Årsmelding frå elev- og lærlingombodet

For skuleåret 2019-2020

Innhald

Føreord.....	3
Innleiing.....	4
Prioriterte arbeidsområde for elev- og lærlingombodet i skuleåret 2019-2020.....	4
Elev- og lærlingombodet sine tilrådingar	4
Førespurnader 2019-2020	5
Førespurnader som gjeld elevar 2019-2020.....	6
Tendensar og utfordringar når det gjeld førespurnader frå elevar	7
Førespurnader som gjeld lærlingar 2019 -2020	7
Tendensar og utfordringar når det gjeld førespurnader frå lærlingar	9
Korona.....	11
Fylkeskommunale lærlingsamlingar.....	12
Kurs for faglege leiarar og instruktørar	12
Informasjonsarbeid.....	12
Sosiale medier: Nettside, Facebook og Snapchat.....	13
Møte med elevråd	13
Samarbeid.....	14
Nytt mandat og vidare arbeid.....	15
Vedlegg:	16
Mandat for elev- og lærlingombodet i Vestland	16

Føreord

Elev- og lærlingombodet er fylkeskommunen sitt ombod for elevar, lærlingar og lære kandidat (heretter omtala som lærlingar) i vidaregåande opplæring. Sogn og Fjordane fylkeskommune har hatt elev- og lærlingombod sidan 2004 Hordaland fylkeskommune sidan 2017. Etter fylkessamanslåinga er vi to elev- og lærlingombod, som brukar tittelen elev- og lærlingombodet i Vestland. Ombodet har ei rådgjevande og rettleiande rolle og er ikkje klageinstans.

Årsrapporten for skuleåret 2019-2020 vil gi eit innblikk i arbeidet til ombodet i denne perioden. Mandatet til elev- og lærlingombodet i Vestland vart vedtatt av fylkestinget i juni 2020. Ombodet har i skuleåret 2019-2020 arbeidd utifrå gjeldande mandat for elev- og lærlingombodet i tidlegare Sogn og Fjordane fylkeskommune og mandatet til tidlegare elev- og lærlingombod i Hordaland fylkeskommune. Frå 01.01.20 har funksjonen til elev- og lærlingombodet i Vestland vore organisert i seksjon for juridiske tenester under fylkesdirektør for organisasjon og økonomi.

Elev- og lærlingombodet sitt oppdrag er å ivareta rettane og interessene til elevar og lærlingar i vidaregåande opplæring i Vestland. Arbeidet skal gjerast på eit fritt og uavhengig grunnlag. I praksis vert dette gjort ved å vere tilgjengeleg for å svare på spørsmål og informere elevar og lærlingar om deira rettar og plikter. Mykje av arbeidet går med til å halde innlegg for elevråd på dei vidaregåande skulane, og ved å delta på ulike samlingar for lærlingar. Ombodet får gjennom ulike møte, samlingar og førespurnader fleire tilbakemeldingar om stoda i vidaregåande opplæring i Vestland.

I rolla som ombod arbeider vi som oftast likevel med utgangspunkt i at elevar, lærlingar eller deira føresette stiller spørsmål ved noko, opplever at noko er vanskeleg, er misnøgd med noko, eller meiner at lover og retningslinjer ikkje er følgt. Ombodet si oppgåve blir då å belyse saka utifrå gjeldande reglar og lovverk, samt hjelpe eleven eller lærlingen med å gi tilbakemelding til dei ansvarlege på ein konstruktiv måte med ynskje om forbetring.

Denne våren har vore spesiell med både fylkessamanslåing og ikkje minst situasjonen med korona. Ombodet sitt generelle inntrykk er likevel at elevar og lærlingar stort sett har det bra, og er nøgde med opplæringa dei får.

Elev- og lærlingombodet sin årsrapport byggjer ikkje på statistiske data om opplæringa i Vestland, og skal difor ikkje brukast til å gi ei statistisk beskriving av opplæringstilbodet i fylket. Slike opplysningar er det fylkesrådmannen som samlar inn gjennom eksempelvis elevundersøkinga, lærlingundersøkinga og kvalitetsmeldinga. Arbeidet som ombodet gjer er viktig for å styrke den enkelte elev og lærling, synleggjere utfordringar i den vidaregåande opplæringa, og for å styrke kvaliteten på det tilbodet elevane og lærlingane får. Ombodet har i året som har gått fått vere med på mykje godt samarbeid med dei som jobbar med elevar og lærlingar. Det er mange som engasjerer seg for å skape gode opplærings- og oppfølgingssystem i det fylkeskommunale systemet i skulane og ute i lærebedriftene.

God lesnad!

Elev- og lærlingombodet i Vestland,
Sigrid Isdal og Venke Nordeide

Innleiing

Skuleåret 2019- 2020 var det i Vestland fylkeskommune 22689 elevar i vidaregåande skule, og 6277 lærlingar som fekk opplæring i lærebedrift. (Tala er henta frå skoleporten, Udir).

SKULEÅRET 2019-2020 I VESTLAND FYLKESKOMMUNE	
Elevar	22689
Lærlingar	6277
Sum	28966

Ombudsordninga er eit lågterskeltilbod, og ombodet har teieplikt. Når elevar og lærlingar tar kontakt med ombodet, er det ofte fordi dei ynskjer å få ein nøytral part «utanfrå» til å fortelje kva som er rett i høve gjeldande lovverk.

Ombodet fokuserer på korleis elevane og lærlingane sjølv kan vere med å påverke kvaliteten på si eiga opplæring, og korleis ein går fram for å ta opp ei sak med den ansvarlege. Målet er å løyse utfordringar og problem på lågast mogleg nivå, men samstundes belyse eventuelle brot på prosedyrar eller lovverk. Ombodet tilrår alle elevar og lærlingar til å ta kontakt så tidleg som mogleg dersom det dukkar opp spørsmål om rettar og plikter som dei er usikre på. Ombodet er ingen sakshandsamar eller klageinstans og har ikkje mynde til å gjere vedtak.

Prioriterte arbeidsområde for elev- og lærlingombodet i skuleåret 2019-2020

- Vere tilgjengeleg for elevar og lærlingar, svare på spørsmål om rettar og plikter, samt følgje opp førespurnader.
- Informasjonsarbeid retta mot elevar på yrkesfag som skal ut i lære.
- Informasjonsarbeid retta mot nye lærlingar ute i bedrift.
- Besøke elevråd ved vidaregåande skular.
- Kompetanseheving via Læringsmiljøsentret.
- Samanslåing av ombodstenesta i tidlegare Sogn og Fjordane og Hordaland.

Elev- og lærlingombodet sine tilrådingar

Her følgjer ei samla oppsummering av tilrådingane frå elev- og lærlingombodet etter skuleåret 2019-2020. Tilrådingane er gitt på bakgrunn av førespurnader som ombodet har fått, samarbeid med ulike partar i vidaregåande opplæring, erfaringar ombodet har gjort på skulebesøk og i møte med elevar og lærlingar.

- Opprette ein enkel og sikker “Melde-frå-kanal” for elevar på nettsidene til dei vidaregåande skulane. Her kan elevane på ein enkel måte melde frå om mobbing eller tilhøve i skulesituasjonen som ikkje vert opplevd som trygg og god. Dette kan også gjelde tilhøve som mobbing, utestenging, krenking, diskriminering eller fysiske tilhøve som ikkje er forsvarleg. Tidlegare Sogn og Fjordane har dei to siste åra hatt eit liknande system.
- Meir fokus på godt foreldresamarbeid i saker som omhandlar eleven sin rett til eit trygt og godt skulemiljø.
- Forbetre digital informasjon ut til lærlingar om kven som kan hjelpe med kva når det gjeld vidaregåande opplæring i bedrift. Den enkelte lærling må få informasjon om kva rettleiingsteneste dei tilhøyrer, informasjon om kva Rettleiingstenesta kan hjelpe med og kva ansvarsområde dei har. Dette for at lærlingar lettare skal søke hjelp hjå fylkeskommunen når dei har behov for det. (app?)
- Gratis digitalt lærlingbevis for alle lærlingar i fylket. (app?)

Førespurnader 2019-2020

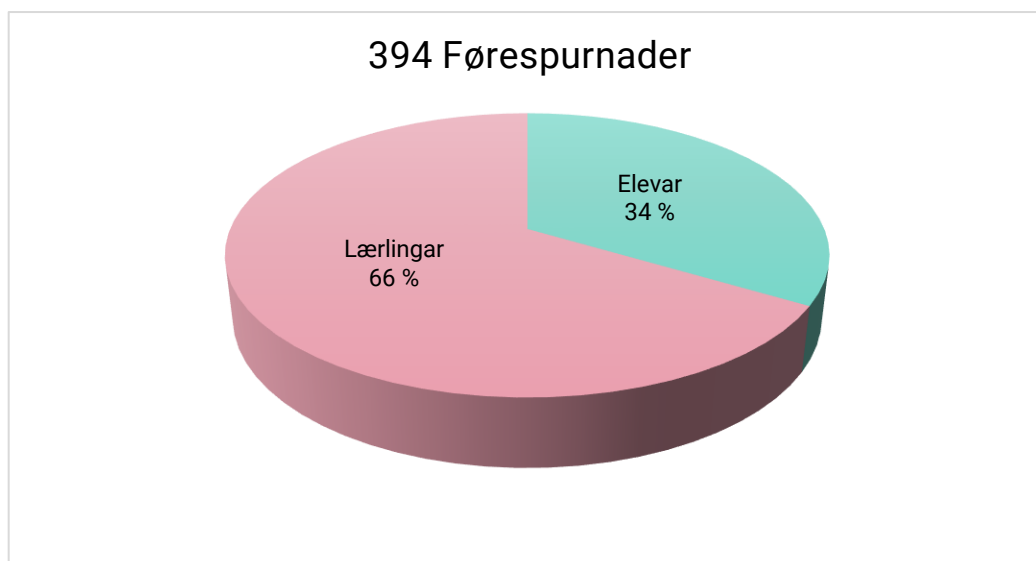
Samla har elev- og lærlingombodet registrert 394 førespurnader i skuleåret 2019-2020. Av førespurnadene omhandla 132 av desse elevar/opplæring i skule, og 262 av førespurnadene omhandla lærlingar/opplæring i bedrift.

Elevar og lærlingar tar i stor grad sjølv kontakt, men ofte er det også foreldre eller føresette som kontaktar ombodet. Ombodet vert i størst grad kontakta på telefon, e-post eller i samband med skulebesøk/læringsamlingar. Enkelte førespurnader er meir omfattande og går over lang tid, med fleire samtalar/møte, andre er korte med greie avklaringar som gjeld lovverk og rettar/plikter. Lærlingen/eleven må samtykkje til at nødvendig informasjon kan delast/hentast inn frå andre.

Ved førespurnad til ombodet får eleven eller lærlingen i dei fleste tilfelle informasjon og verktøy til å prøve å løyse utfordringane sjølv. Dei som tar kontakt får informasjon om at ombodet kan vere ei vidare støtte, om ønskjeleg.

Førespurnadene er kategorisert etter tema, men enkelte av førespurnadene er omfattande og rommar gjerne fleire ulike utfordringar, og kunne difor vore registrert under fleire tema. Omfattande førespurnader er difor registrert under tema som var mest beskrivande for førespurnaden og

utfordringa til eleven/lærlingen. Dette gjeld spesielt for lærlingane. Eksempelvis spørsmål om manglande opplæring, samt vidare informasjon om moglegheit til å byte lærebedrift eller rettar og plikter ved heving av lærekontrakt. Det kan altså til tider vere utfordrande å kategorisere ein førespurnad etter berre eitt tema.

Førespurnader som gjeld elevar 2019-2020

Tema	Førespurnader
Kap 9 A i opplæringslova/rett til trygt og godt skulemiljø	19
Spørsmål om vurderingsgrunnlag eller klage på karakter	14
Inntak: Skuleplass, bytte klasse, venteplass	11
Elevmedverknad	10
Spørsmål om tilrettelegging/behov for tilrettelegging	10
Korona relaterte spørsmål (eksamen, undervisning, endringar)	8
Fråværsreglement	7
Spørsmål/tolking av opplæringslova/forvaltningslova	7
Rettleiing vidare i systemet – elevar med psykiske utfordringar	6
Korleis ta opp vanskelege spørsmål med lærar	6
Lånekassen	6
Bytte av fag/søke fritak om fag	4
Spørsmål om privatisteksamen	4

Spørsmål om HMS	3
Finne fram i systemet	3
Ordensreglement	3
Klage på skule eller lærar	2
Elevar som vurderer å avbryte skulegang	2
Gratisprinsippet	2
Spørsmål om Yrkesfagleg Fordjuping (YFF)	2
Spørsmål om studentrabatt/rabatt for elevar	1
Utvising	1
Fråvær av lærar – bruk av vikar	1
SUM	132

Tendensar og utfordringar når det gjeld førespurnader frå elevar

Frå elevar var det flest førespurnader som omhandla retten til eit trygt og godt skulemiljø, tilrettelegging, klage på karakterar og spørsmål rundt vurderingsgrunnlag.

Fylkestinget i Sogn og Fjordane fylkeskommune gjorde i april 2018 vedtak om at alle vidaregåande skular skulle opprette ein «mobbeknapp/meldeknapp» på sine heimesider. «Meldeknappen» fungerte som eit «lågterskeltilbod» for å melde frå til skulen om mobbing. På denne måten vart det enklare å melde frå, og rektor kunne raskt ta tak i sakene som omhandla elevar sin rett til eit trygt og godt skulemiljø. Ombodet meiner at omgrepet «mobbeknapp» kan nyanserast, og foreslår å kalle det «Melde frå knapp» eller «Sei ifrå-knapp». Dette fordi det bør vere mogleg å melde frå om til dømes utestenging, einsemd, diskriminering eller fysiske tilhøve som ikkje er forsvarlege.

Ein gjengangar, uavhengig av kva saka gjeld, er verdien av det gode samarbeidet mellom skule og føresette. Saker kan eskalere dersom føresette opplever det frustrerande eller utfordrande å ta opp problem/spørsmål med skulen som gjeld egne born. Når det gjeld førespurnader som omhandlar eleven sin rett til eit trygt og godt skulemiljø, erfarer ombodet at det kan vere viktig å setje i gang tiltak også for å styrke det viktige foreldresamarbeidet. Eksempelvis er det viktig at tema om godt skulemiljø og samarbeid vert tatt opp alt på første foreldremøte ved skulestart.

Foreldre kan oppleve å ikkje bli høyrd eller ikkje forstått. Det gode samarbeidet mellom foreldre og skulen er viktig for eleven. Positiv kommunikasjon er viktig, og i sårbare situasjonar er det spesielt viktig å tenke på korleis ein ordlegg seg både munnleg, men også i skriftleg kommunikasjon. I nokre tilfelle kan ein sjå at kommunikasjonen frå skulen skapar avstand i samarbeidet med føresette, og dette er ikkje til eleven sitt beste.

Førespurnader som gjeld lærlingar 2019 -2020

Tema	Førespurnadar
------	---------------

Tariffavtale/lønn/overtid/feriepenger	37
Manglande opplæring/oppfølging/tilbakemelding/halvårsvurdering	27
Lærlingar som vurderer å slutte, spørsmål om bytte av lærebedrift/heving av lærekontrakt	25
Manglande trivsel/konflikt/mobbing/trakassering på arbeidsplass	18
Finne fram i systemet: Råd om ulike vegar til fagbrev, søke lære plass	18
Ikkje fått lære plass. Råd og rettar	13
Tilrettelegging/søke fritak for fag	13
Lærlingbevis/rabattordning for lærlingar	10
Diverse avklaringar/lovtolkingar arbeidsmiljølova	10
Heving av lære plass - ønska av bedrift	9
Læretid vs verdiskaping - bruk av lærling som vikar	8
Koronarelatert: Permittering, fagprøve, sjukdom, eksamen	8
Arbeidsgjevar sin styringsrett: Ferie, fri, permisjon	7
Uklar ansvarsfordeling på arbeidsplassen	7
Lånekassen	7
Forkorting/forlenging/avbrot læretid	6
Fagprøve: Gjennomføring, klage	5
Korleis ta saker opp med overordna	5
Ikkje fått dokumentasjon på bestått fagprøve.	5
Rettar og plikter i høve arbeidsmiljø/korleis førebyggje mobbing	5
Mangel på informasjon om lærlingordninga til dei tilsette i lærebedrifta	4
Ta fag/ta opp att fag/eksamen undervegs i læretida	3
Manglande arbeidskontrakt	3
Manglande oppmelding til fagprøven	2
Finne fram i systemet – helsehjelp	2
Arroganse frå opplæringskontor	2
Delvis opplæring i bedrift. Korleis gå fram	1
Finne fram i systemet - Rett til påbygg etter læretid	1
Gratisprinsippet	1
Sum	262

Tendensar og utfordringar når det gjeld førespurnader frå lærlingar

Ombodet har hatt ein del førespurnader som omhandlar det å finne fram i det fylkeskommunale systemet når det gjeld lærlingordninga. Eksempel: Kven har ansvar for å løyse kva? Dette kan ha samanheng med omlegging til nytt fylke, nye seksjonar med nye namn, og tilsette som har fått endra arbeidsoppgåver.

Nettsidene til www.vlfk.no vert stadig betre, men det kan vere vanskeleg for elevar, lærlingar og føresette å finne fram i systemet. Det er viktig med brukarmedverknad i utarbeiding av best mogleg nettsider når det gjeld aktuell informasjon for lærlingar. Rettleiingstenesta er enno berre i startfasen og treng tid til å etablere seg, men det er viktig at brukarane våre står i fokus og at det skal vere enkelt for lærlingar å finne fram når dei treng informasjon og hjelp.

Følgje opp lærlingar ute i bedrift

Lærlingane har behov for å melde frå til fylkeskommunen på ein enkel måte når dei ikkje får den opplæringa dei har rett på. Siste året er det fleire førespurnader som går på manglande opplæring, og ønske om å heve lærekontrakt eller byte lærebedrift. Dette viser eit bilete av fleire lærlingar som ikkje har det greitt, og som strever med å finne ut av kva rettar dei har, kva lærebedrifta skal hjelpe med og kva fylkeskommunen kan bidra med.

Ombodet har vist fleire lærlingar vidare til Rettleiingstenesta for å be om eit bedriftsbesøk. Når bedriftene ikkje følgjer pliktene sine som lærebedrift, er det ofte behov for eit bedriftsbesøk frå Rettleiingstenesta, der eksempelvis intern opplæringsplan og halvårsvurdering vert etterspurd. Lærebedrifta skal skape eit godt arbeids- og læremiljø, jamfør opplæringslova § 4-4. Dette er noko Rettleiingstenesta bør ha fokus på ved bedriftsbesøk.

Kvifor vel enkelte lærlingar å byte lærebedrift?

Fleire lærlingar søker råd frå ombodet om moglegheit til å byte lærebedrift. Lærlingen kan ha fleire utfordringar der dei er, og får kanskje ikkje rettane sine oppfylt i høve opplæringa dei har krav på. Likevel ønskjer fleire ei «enkel avslutning» der dei er, for å komme seg raskt vidare for å fullføre utdanninga i ei anna bedrift. Lærlingane endar ofte opp med å heve lærekontrakten i semje med lærebedrifta. Dei er redde for «represaliar» dersom dei er ærlege om bakgrunnen for heving. Mange lærlingar tar opp bekymring om eit lite miljø der bedrifter snakkar saman, og dei er redde for å ikkje få med seg gode referansar.

Dersom lærlingen er samd i å avslutte læretida, kan dårleg læremiljø, eller manglande opplæring, ende opp med å ikkje bli registrert i fylkeskommunen sine register som bakgrunn for hevinga.

Behov for tilrettelegging ute i lærebedrifta - lærekandidatordninga

Ombodet registrerer fleire førespurnader frå lærlingar der dei fortel at lærebedrifta har gitt tilbakemelding om at dei ønskjer å heve lærekontrakten, medan lærlingen gjerne vil fortsette.

Mange elevar har behov for tilrettelegging i skulen, og fleire vil framleis ha behov for tilrettelegging når dei kjem ut i lære. Ombodet ser ein auke i saker der lærebedriftene ønskjer å heve lærekontrakten på bakgrunn av at lærlingen ikkje presterer på det nivået som bedrifta stiller krav om. Ofte er dette lærlingar som treng ekstra oppfølging, og dei treng noko meir tid på å lære seg godt fagarbeid. Dei er også lærlingar som er plikttoppfyllande og som har eit stort ønske om å få vere i arbeid.

Ovannemnde gjeld lærlingar som ikkje har brote pliktene sine. Difor har ikkje lærebedrifta grunnlag for å heve kontrakten, jamfør opplæringslova § 4-6. Likevel meiner bedriftene at dei er ute av stand til å følgje opp lærlingen, og dei søker fylkeskommunen om å få heve lærekontrakten. I enkelte tilfelle vert lærekontraktar omgjort til opplæringskontrakt, der lærling går over til å bli lærekandidat. Likevel er det slik at få ungdommar ønskjer å bli i ei lærebedrift der dei ikkje føler seg velkommen. Ein del av desse sakene endar med at lærlingen seier seg einig i å avslutte læretida.

Dette er ein tendens vi som samfunn må ta på alvor. Å få lov å vere ein aktiv del av arbeidslivet er viktig. Det forutset støtte til lærebedriftene slik at dei er i stand til å kunne ta på seg denne viktige arbeidsoppgåva. Det er samfunnsøkonomisk gunstig å utdanne ungdom slik at dei har moglegheit til å få bli i arbeidslivet.

Lærekandidatordninga kunne i større grad vore brukt, men bedriftene må også ha ressursar til å følgje opp ein lærekandidat. Bedriftene må tenke på produksjon, men samfunnet har lite å tene på at ungdom som ønskjer å arbeide ikkje får anledning til å bidra med den kunnskap, styrke og kapasitet som dei har.

Digitale lærlingbevis

På samlingar med nye lærlingar har spesielt spørsmålet om «lærlingbevis» dukka opp. Fleire fylkeskommunar, eksempelvis Nordland fylkeskommune, har slike digitale lærlingbevis til lærlingane. Lærlingar kan i fleire tilfelle få såkalla «lærlingrabattar», til dømes på buss. Ombodet legg merke til at

lærlingane stadig etterspør slike bevis, og vi tilrår fylkeskommunen å bidra med å opprette slike digitale «lærlingbevis».

Lærlingar i helsearbeidarfaget og barne- og ungdomsarbeidarfaget

Ombodet har fått fleire førespurnader frå lærlingar i helsearbeidarfaget. Spørsmåla omhandlar ofte arbeidstid, lønn og andre arbeidstilhøve. Eksempelvis har vi merka oss fleire spørsmål frå både lærlingar og tilsette i denne bransjen som etterspør klare reglar på kva som blir rekna for opplæring og kva som er såkalla verdiskaping.

Fleire lærlingar har gitt uttrykk for at dei føler seg «brukt» som arbeidskraft, og blir sett inn i «vanlege vakter» før dei har følt seg klar for dette. I denne bransjen kjem lærlingane tett på liv og død, og opplevingane kan vere sterke. Vi ser det som viktig at bransjen tek omsyn til dette, og ikkje let lærlingar få for stort ansvar i slike situasjonar før dei er klar for det.

Ombodet registrerer også at fleire lærlingar i barne- og ungdomsarbeidarfaget stiller spørsmål om dei skal brukast som vikar når andre tilsette er sjuke. Dette er også ein bransje som er prega av at lærlingar tidleg får mykje ansvar.

Korona

I perioden med stengde skular og fleire permitteringar kom det førespurnader frå både elevar og lærlingar. Spørsmåla omhandla reglar for permittering, manglande informasjon frå lærebedrifta om korona, delvis arbeid under permittering, spørsmål om sjukepengar, gjennomføring av læretid og fagprøve, samt spørsmål om privatisteksamen.

Frå elevane kom dei meir spørsmål mot slutten av skuleåret, då skulane gradvis opna opp. Desse førespurnadane omhandla vurderingsgrunnlag, manglande undervisning, samt for hyppig gjennomføring av prøvar.

Ombodet ønskjer å trekke fram "Støttetelefonen for elevar og lærlingar" som eit godt tiltak i den spesielle tida denne våren. Det var også gledeleg å sjå at fleire av elevtenestene ved skulane var tidleg ute med informasjon om at elevtenesta var digitalt open, sjølv om skulen var stengt.

Fylkeskommunale lærlingsamlingar

I tidlegare Sogn og Fjordane vart det arrangert regionvise lærlingsamlingar kvart år. Samtlege førsteårslærlingar vart inviterte til felles informasjon om rettar og plikter. Ulike instansar vart inviterte til å halde innlegg om aktuelle tema som vedkjem lærlingar. Lærlingsamlingane er ein fin måte å nå ut til mange på same tid med viktig informasjon frå fylkeskommunen.

Fleire større lærebedrifter og mange av opplæringskontora arrangerer eigne samlingar for nye lærlingar. Likevel er det fleire som ikkje får slik informasjon i starten av læretida, og dette bør difor vere eit tilbod som fylkeskommunen kan gi. Slike tilbod kan også arrangerast som webinar som vert streama med opptak. I slike tilfelle kan lærlingane finne fram igjen til informasjonen når det høver.

Kurs for faglege leiarar og instruktørar

Både faglege leiarar og instruktørar ute i lærebedriftene er nøkkelpersonar i høve til lærlingane. Det at desse nøkkelpersonane får felles informasjon frå fylkeskommunen, om kva som kan forventast av dei og av lærlingane, er med å kvalitetssikre opplæringa. Det gir òg ei moglegheit til i større grad å ta kontakt om det er behov for oppfølging frå fylkeskommunen. Ein del av førespurnadene til elev- og lærlingombodet gjeld manglande informasjon om lærlingordninga hos dei tilsette rundt lærlingen.

Elev- og lærlingombodet vil rose arbeidet som tidlegare har vore gjort i fylka med kurs og opplæring av faglege leiarar og instruktørar, og vil samstundes presisere kor viktig det er å halde fram med desse kursa. Med tanke på dei ulike fagdagane, og kursa som vert arrangert for lærarar, bør det i større grad også komme tilbod frå fylkeskommunen om fagdagar og kurs for faglege leiarar og instruktørar ute i lærebedriftene.

Informasjonsarbeid

Ei av hovudarbeidsoppgåvene til ombodet er å gjere ombodsrolla kjent for elevar og lærlingar, i opplæringsavdelinga og på skular og i lærebedrifter. Informasjon om elevar og lærlingar sine rettar og plikter er ei viktig informasjonsoppgåve.

Ombodet har brukt fleire tilnærmingar for å nå ut til elevar og lærlingar. Ombodet har prioritert å besøke flest mogleg elevråd, gi informasjon til nye lærlingar, samt å gi generell informasjon om lærlingordninga til Vg2 elevar på yrkesfag. Innlegga/foredraga kan variere frå 15 min til 3 timar.

Ombodet har hatt «stand» på vidaregåande skular for å nå ut til elevane med informasjon. I tillegg har ombodet fått tildelt kontor/grupperom på skulane for enkeltsamtalar. Det blir då gitt informasjon til elevane i forkant om at ombodet er å treffe for enkeltsamtalar på oppgitt dato. Målet er at terskelen

skal vere låg for å ta kontakt. Då legg ombodet til rette for at problem blir løyste raskt på lågast mogleg nivå, og mellom dei partane saka gjeld.

Ombodet har som mål å besøke flest mogleg elevråd om hausten. Dette er både for å informere elevrådet om ombodsrolla, men også for å setje elevmedverknad på dagsorden.

Elev- og lærlingombodet ser at ein også kan supplere informasjonsarbeidet med digitale møte eller webinar for å nå ut til flest mogleg.

Sosiale medier: Nettside, Facebook og Snapchat

Elev- og lærlingombodet har ei eiga nettside på www.vestlandfylke.no/elevoglarlingombod, eiga facebookside, samt at ombodet frå hausten 2018 også har vore å treffe på Snapchat. På nettsida for elev- og lærlingombodet finn ein informasjon om ombodet si rolle og arbeidsoppgåver, samt kontaktinformasjon. Det er viktig at kvar enkelt skule også linkar til elev- og lærlingombodet si nettside, slik at denne tenesta vert gjort kjent for elevane på den enkelte skule si heimeside. Facebooksida «Elev- og lærlingombodet i Vestland» vert brukt til å legge ut relevant informasjon om vidaregåande opplæring. Snapchat vert i stor grad nytta til å kommunisere med elevar/lærlingar, og er først og fremst meint som ein informasjonskanal. Elevar og lærlingar ber gjerne om presiseringar eller meir informasjon i høve til informasjon som vert langt ut på Snapchat. I samtale med elevar og lærlingar har ombodet fått gode tilbakemeldingar på bruk av Snapchat, og det har også kome førespurnader om å ta i bruk Instagram i større grad. Når ombodet legg ut informasjon på Snapchat er det i gjennomsnitt ca. 350 personar som ser desse.

Elev- og lærlingombod Venke Nordeide på skulebesøk.

Møte med elevråd

Når ombodet besøker elevråd er tema gjerne ombodsrolla, elevmedverknad, elevrådsarbeid, korleis ta opp vanskelege saker, rolleavklaring og skulemiljø. Kapittel 9 A i opplæringslova seier noko om elevane sin rett til eit trygt og godt skulemiljø. Dette er tema som elev- og lærlingombodet tar opp på skulebesøk og i møte med elevråda. Det er viktig at elevane sjølv blir aktive i arbeidet med å

førebyggje mobbing. Ombodet har lagt merke til at fleire skular har sett fokus på dette inneverande skuleår.

Opplæringslova slår fast at det er den enkelte skule som har ansvar for å ha eit elevråd som fungerer. Det er viktig er at det blir sett av nok tid til dette arbeidet på kvar skule. Det bør ikkje bli slik at elevråda berre jobbar med velferdsoppgåver. Elevane har rett til å bli høyrde i alle viktige saker som vedkjem skulekvardagen. Dette krev at leiinga oppfordrar til synspunkt frå elevrådet, og følgjer opp saker som elevane sjølve tek initiativ til.

Ombodet oppfordrar elevråda til å vere aktive og «frampå» med synspunkt når det gjeld alle sider av skulekvardagen. Det er viktig at elevane sjølve blir oppmuntra til å skape gode læringsmiljø gjennom inkluderande trivselstiltak som kan førebyggje mobbing og utestenging.

Samarbeid

For ombodet har det vore viktig å samarbeide med alle partar i vidaregåande opplæring. Dette gjeld både interne samarbeidspartnarar som seksjonar i opplæringsavdelinga og vidaregåande skular, men også eksterne samarbeidspartnarar som lærebedrifter/opplæringskontor, Elevorganisasjonen og ulike fagorganisasjonar.

Ombodet har samarbeidd med Elevorganisasjonen, spesielt i høve til arbeidet med å besøke alle elevråd, for å gi felles informasjon om elevmedverknad og elevrådsarbeid.

Ombodet legg spesielt merke til det gode arbeidet ein del opplæringskontor og lærebedrifter gjer når det gjeld oppstart og introduksjonskurs for nye lærlingar. Elev- og lærlingombodet blir invitert med på fleire slike samlingar kvart år. Det er positivt å kunne bidra med informasjon og kunnskap, men ikkje minst få høve til å treffe alle dei nye forventningsfulle lærlingane. På slike samlingar får lærlingane ein gjennomgang av kven som har ansvar for kva; lover og reglar, rettar og plikter. Dei blir kjende med systemet og kvarandre. På denne måten vert lærlingane møtt på ein trygg og god måte. Ombodet oppmodar spesielt alle opplæringskontor og større lærebedrifter til å ha slike oppstartssamlingar med lærlingane.

Samarbeid med mobbeombodet i Vestland

Elev- og lærlingombodet samarbeider tett med mobbeombodet i Vestland. Omboda er organiserte i same seksjon, og vi samarbeider både i høve til ombodsrolla, i enkeltsaker og held også enkelte innlegg saman.

Elev- og lærlingombodet vil spesielt trekke fram gleda ved å halde innlegg saman med mobbeomboda, som vi til dømes gjorde på første samlinga til Vestland ungdomsutval. Det er positivt å delta på slike arenaer der ungdomsdemokrati står i høgsetet.

Samarbeid med elev- lærling og mobbeomboda i Norge –ELMO

Elev- og lærlingomboda i Norge, og dei fylkeskommunale mobbeomboda i Norge, har danna eit felles nettverk: «Elev- lærling,- og mobbeombud i Norge» også kalla «ELMO». Nettverket driv to felles nettsider: www.elevombudene.no og www.elevråd.no. Nettverket arrangerer i fellesskap to samlingar i året. Samlingane vert arrangert i eit «vertsfylke». På samlingane er det innlegg med relevante tema, erfaringsutveksling samt at sjølve ombodsrolla alltid er eit relevant tema. Omboda har hyppig kontakt gjennom digitale møte og samlingar, e-post, og Facebook. Nettverket har ingen leiar, men har eit «arbeidsutval». Frå 2018 består arbeidsutvalet av fem ombod. To elev- og lærlingombod, og tre mobbeombod. Elev- og lærlingombodet i Vestland er valt inn i arbeidsutvalet, og har vore det sidan hausten 2017. Arbeidsoppgåvene til arbeidsutvalet er å koordinere fellesarbeidet til alle omboda i Norge; eksempelvis felles nettsider, planlegging av samlingar og innhald til fellessamlingar, eller digitale møte. Frå våren 2019 har alle elev- lærling-, og mobbeomboda i Noreg fått tilbod om gratis kompetanseheving via Læringsmiljøsentret i Stavanger.

Nytt mandat og vidare arbeid

10. juni 2020 vedtok Vestland fylkesting nytt mandat for elev- og lærlingombodet i Vestland. Nytt mandatet er lagt ved denne årsmeldinga som vedlegg.

Det vil alltid vere førespurnader frå elevar og lærlingar som er første prioriterte arbeidsoppgåve for elev- og lærlingombodet. Førespurnader som omhandlar eleven sin rett til eit trygt og godt skulemiljø har alltid vore ein del av arbeidsoppgåvene til elev- og lærlingombodet, men fleire av desse førespurnadane har tidlegare gått til mobbeombodet (i Hordaland). Mobbeombodet i Vestland har fått endringar i sitt mandat, og har ikkje lenger elevar i vidaregåande opplæring i si målgruppe. Dette vil truleg føre til ein auke i mengd førespurnader til elev- og lærlingombodet.

Elev- og lærlingombodet ser nytten av digitale møte og webinar der det er mest hensiktsmessig.

Vedlegg:

Mandat for elev- og lærlingombodet i Vestland

Mandat for elev- og lærlingombod i Vestland vart vedtatt i Vestland fylkesting 10. juni 2020. Vestland fylkeskommune har to elev- og lærlingombod. Ombodet har ei rådgjevande og rettleiande rolle og er ikkje ein klageinstans.

1. Elev- og lærlingombodet i Vestland

Elev- og lærlingombodet er fylkeskommunen sitt ombod for elevar, lærlingar og lærekandidatar (heretter omtalt som lærlingar) i vidaregåande opplæring.

Elev- og lærlingombodet er først og fremst eit lågterskeltilbod som elevar, lærlingar og føresette lett skal kome i kontakt med. Ombodet skal utføre arbeidet sitt på eit fritt og sjølvstendig grunnlag, og bidra til å styrke fylkeskommunen sitt arbeid med å sikre at elevar og lærlingar får ivaretekne rettane sine.

Ombodet arbeider for at alle elevar og lærlingar skal få ei rettferdig behandling etter lov, forskrift og fylkeskommunalt regelverk, og er ein pådrivar for at skular og opplæringsinstitusjonar følgjer dei retningslinjer og lover som omhandlar elevar og lærlingar sine rettar. Ombodet skal samarbeide med alle partar i vidaregåande opplæring for å minne dei ansvarlege på at elevar og lærlingar får oppfylt retten til medverknad

2. Målgruppe

Elev- og lærlingombodet sitt arbeidsområde omfattar alle elevar og lærlingar innanfor det fylkeskommunale opplæringstilbodet og private vidaregåande opplæringstilbodet.* Alle elevar og lærlingar, uavhengig om dei er i eit fylkeskommunalt eller privat vidaregåande opplæringstilbodet, skal kunne ta kontakt med elev- og lærlingombodet og få hjelp.

3. Teieplikt

Ombodet har teieplikt og saker blir ikkje brakt vidare utan samtykke.

4. Organisering, rapportering og initiativrett

Ombodet skal utarbeide årsmelding til fylkestinget.

Ombodet skal ha systematisk kontakt med administrativ og politisk leiing i fylkeskommunen, med faste møtepunkt fleire gonger i året.

Dei fylkeskommunale observatørane i styra til dei private vidaregåande skulane skal syte for at årsrapport frå elev- og lærlingombodet vert handsama i styra i dei private vidaregåande skulane.

Elev- og lærlingombodet er ein del av eit nasjonalt nettverk for fagleg utvikling og erfaringsdeling på tvers av fylka.

* Dersom dei private vidaregåande skulane ynskjer besøk av elev- og lærlingombodet, må dei dekkje kostnadene med dette sjølv.

vestlandfylke.no